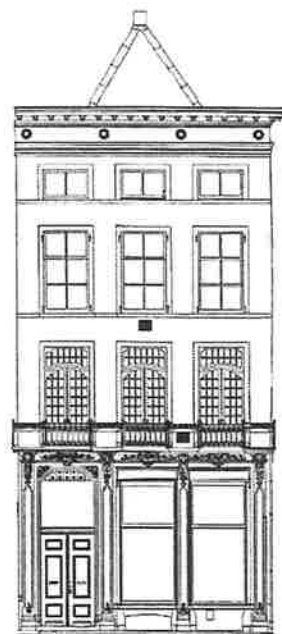

WELGELEGEN te WASSENAAR

Cultuurhistorische verkenning

Vlaardingerbroek & Wevers - Utrecht, september 2011

huis ten putten

VLAARDINGERBOEK
&
WEVERS

OUDE GRACHT 187G
3511 NE UTRECHT

TEL 030 - 2341163
WWW.VLAARDINGERBROEK
-WEVERS.NL

© NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERMENIGVULDIGD ZONDER (SCHRIFTELIJKE) GOEDKEURING VAN DE OPDRACHTGEVER OF DE AUTEURS

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	7	Waardering	89
Beschrijving	9	Geraadpleegde archieven en literatuur	91
Ontwikkeling van het landschap	75	Bijlage Situatiekening met cultuurhistorische waarden	93

WOORD VOORAF

Het terrein van de Stichting Nationale Dierenzorg en het aangrenzende Van der Valk Hotel is gelegen aan de Zijdeweg in Wassenaar. Oorspronkelijk vormde de boerderij Welgelegen het enige gebouw op het onderzoeksterrein, en maakt deel uit van een reeks boerderijen evenwijdig aan de Rijksstraatweg. Het huidige terrein vormt thans echter een overgangsgebied tussen de buitenplaatsen – zoals Langenhorst – aan de Wassenaarse zijde en Landscheidingsweg aan de zuidwestelijke zijde, waarachter direct de bebouwing van de Haagse jaren '30-wijk Marlot begint.

De eigenaars van het terrein, Van der Valk en de Stichting Nationale Dierenzorg, besloten onlangs tot een nadere cultuurhistorische verkenning van het terrein, als onderdeel van de ophandenzijde bestemmingsplanwijziging. Het doel is hierbij om in het kader van de op handen zijnde modernisering en uitbreiding van zowel het hotel als de gebouwen van de stichting Nationale Dierenzorg, de nieuwe bebouwing zo goed mogelijk in het cultuurhistorische waardevolle landschap in te passen.

Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van Van der Valk en het bestuur van de Stichting Nationale Dierenzorg door Vlaardingerbroek & Wevers gedurende de maanden juni en juli 2011. Het veldwerk werd verricht door ir. Ingrid Maaijwee en ir. Leo Wevers op 30 juni, waarbij de cultuurhistorisch landschappelijke onderdelen en de gebouwen fotografisch gedocumenteerd werden.

Het archiefonderzoek beperkte zich tot het archief van de Gemeente Wassenaar. Hierbij werden met name de gegevens over de vele verbouwingen sinds de 20ste eeuw geïnventariseerd. De gegevens zijn in een aparte bijlage opgenomen. De geschiedenis van vóór de 20ste eeuw is vooral gebaseerd op literatuuronderzoek, alsmede op de waarnemingen ter plaatse.

Vanwege de bescheiden grootte van het weidegebied enerzijds en de rijkere bebouwingsgeschiedenis anderzijds, komt deze laatste nadrukkelijker in de rapportage naar voren.

Tijdens het onderzoek hebben wij hulp en ondersteuning mogen ondervinden van diverse personen. Speciale dank gaat uit naar mevrouw Mariska van der Hee van Akro Consult voor de begeleiding van het onderzoek. Voorts is dank verschuldigd aan de heer Mark van Maaren en enkele andere medewerkers van de Stichting Nationale Dierenzorg alsmede aan de medewerkers van het Hotel van der Valk voor het verschaffen van toegang tot het terrein. Tenslotte is ook dank verschuldigd aan mevrouw drs. C.C. de Glopper-Zuiderland en mevrouw E.C.T. van Koppen - Smits van het Archief van de Gemeente Wassenaar.

Moge dit onderzoek bijdragen aan een zorgvuldige herontwikkeling van dit gebied.

Utrecht, 12 september 2011

Ir Leo Wevers
Ir Ingrid Maaijwee

afbeelding 1. Luchtfoto van het in het kader van de cultuurhistorische verkenning onderzochte terrein “Welgelegen” te Wassenaar. De foto is op het noorden georiënteerd, waarbij de Rijksweg de noordwestzijdelijke begrenzing van het gebied is, en de Zijkeweg de zuidwestelijke begrenzing vormt. Ten behoeve van de leesbaarheid is gekozen voor het gebruik van een “call-north”, dat wil zeggen dat de noordwestzijde als noorden in het rapport wordt aangemerkt. De Zijkeweg, Landscheidingsweg en de wijk Marlot bevinden zich aan de westzijde van het gebied, terwijl de buitenplaats Langenhorst aan de oostzijde is gesitueerd.

BESCHRIJVING

Situering en begrenzing

Het terrein van het huidige hotel Van der Valk en de boerderij Welgelegen is gelegen in een karakteristieke landschappelijke zone, tussen het duingebied in het noorden en het veenweidegebied aan de zuidzijde.¹ Het hier beschreven gebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Rijksstraatweg, aan de westzijde door de Landscheidingsweg en Zijdeweg, aan de oostzijde door de buitenplaats Langenhorst met boerderij "De Os" (Zijdeweg 57), en wordt aan de zuidzijde beëindigd door de Veenwetering.

Het gebied wordt ingedeeld door de zogenaamde strokenverkaveling, waarbij tussen het buiten Langenhorst en de Zijdeweg een tweetal 'stroken' gelegen is. Op de oostelijke strook bevinden zich aan de Rijksstraatweg de huizen 823, 825 en 827, alsmede het meer naar achteren gelegen pand Zijdeweg 51-52. Het Hotel Van der Valk, Zijdeweg 54, is op de hoek van de Rijksstraatweg en de zijde weg gelegen en markeert de kop van de tweede 'strook' aan de westzijde. De boerderij Welgelegen met hooiberg erf en bijgebouwen is gelegen op dezelfde 'strook' (Zijdeweg 56). Aan de oostzijde is tenslotte nog de dienstwoning, Zijdeweg 55a, geplaatst.

afbeelding 2. Zicht op de Zijdeweg, gezien richting het noorden. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

¹ Ten behoeve van de leesbaarheid van het rapport is gekozen voor het gebruik van een "call-north", dat wil zeggen dat de noordwestzijde als noorden in het rapport wordt aangemerkt.

afbeelding 3. Zicht op de Zijdeweg, gezien richting het noorden. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 4. Zicht op de Rijksstraatweg, gezien richting het westen en de Landscheidingsweg. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 5. Zicht op de Veenwetering aan de zuidzijde van het terrein, gezien richting het oosten. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 6. Zicht op sloot aan de oostzijde, de scheiding met de buitenplaats "Langenhorst", gezien richting het noorden. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

Opstallen

Rijksstraatweg 823

Het huis werd – evenals Rijksstraatweg 827 - vermoedelijk in de 19de eeuw als personeelswoning bij het landgoed Langenhorst gebouwd. Het huis betrof oorspronkelijk een eenvoudig éénlaags bouwvolume met een zadeldak en kende aan de rechterzijde een uitbouw onder een lessenaarsdak. De voorgevel was van een tweetal eenvoudige zesruits schuiframen met luiken en een klein tweelicht aan de rechterzijde, waartegen de uitbouw geplaatst was. De achtergevel, de zuidgevel, was van een drietal schuiframen voorzien, en kende een tweetal vierruitsramen en deur met bovenlicht in de aanbouw. De indeling bestond uit een vierkante woonkamer met bedstede in het midden, een slaapkamer aan de oostzijde, alsmede de woonkeuken aan de westzijde. In de westelijk uitbouw was de entree, waarin nog een toilet, douche en een tweetal bergruimten ondergebracht waren. Op de zolder waren nog een overloop en een tweetal slaapkamers.

In 1984 werd een verbouwingsplan gemaakt door architectenbureau Sluijs uit Voorschoten, waarbij de uitbouw aan de westzijde gesloopt werd en een nieuwe aanbouw aan de zuidzijde gerealiseerd werd. De nieuwe aanbouw werd in spouwmuren uitgevoerd en kreeg een geïsoleerd dak. Aan de westzijde werd een brede pui met een drietal glasroedendeuren geplaatst. Blijkens de bouwvergunning uit 1985 werd in tweede instantie besloten het gehele gebouw te slopen en te vernieuwen, zodat ook de hoofd vleugel geheel vernieuwd werd, waarbij echter wel het exterieur grotendeels gelijk aan de oude toestand bleef. In het nieuwe interieur van het huis ontstond uiteindelijk één grote L-vormige woonkamer met open keuken op de begane grond met een entree, toilet en bijkeuken aan de westzijde. Op de zolderverdieping werd een praktische indeling gemaakt met een centrale overloop, badkamer en een drietal slaapkamers. Tenslotte werd er aan de achterzijde van het perceel nog een garage gebouwd. Deze garage werd uitgevoerd als een eenvoudig bouwvolume met een zadeldak en de houtskeletbouw werd afgewerkt met rabatdelen.

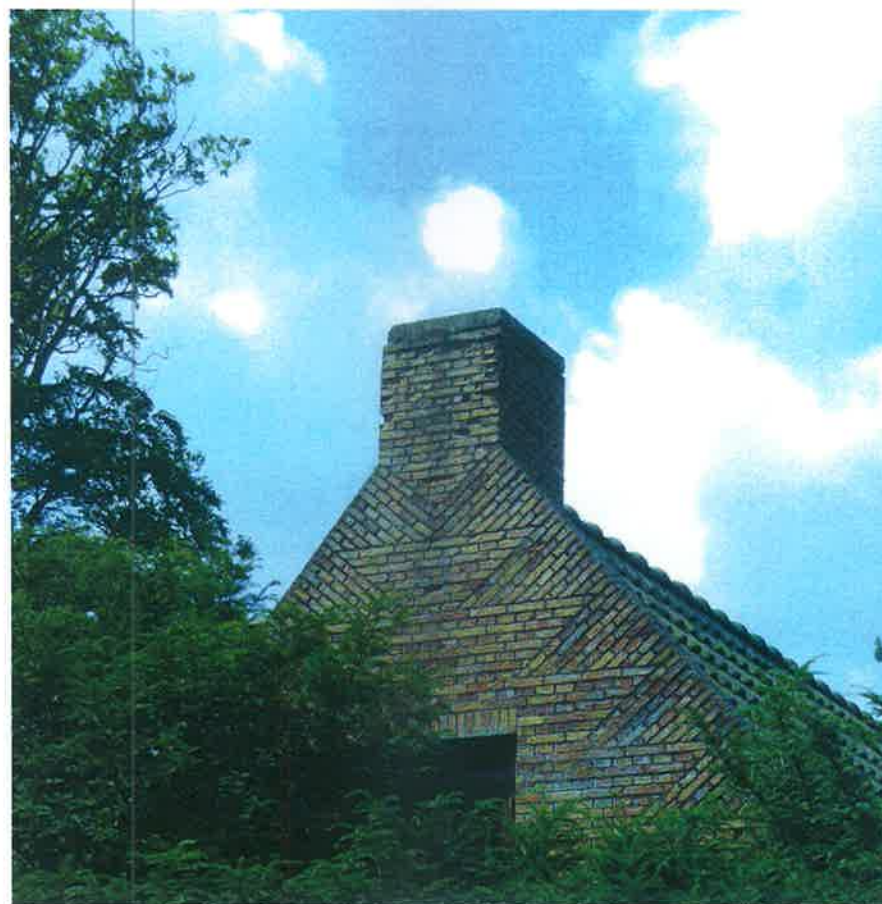
In 1996 werd een plan gemaakt voor een uitbreiding met een serre. Deze serre, voorzien van een pui met roedenramen en –deuren, was in de oksel van het L-vormige huis gepland. De plannen, wederom van het architectenbureau Sluys uit Voorschoten, werden blijkens de bouwtekeningen uit 2004 pas later uitgevoerd.

De laatste uitbreiding vond in 2004 plaats en betrof de uitbreiding van de

woonkamer in de uitbouw aan de zuidzijde. Hiertoe werd de aanbouw aan de zuidzijde met 2 meter verlengd, waardoor zowel de woonkamer op de begane grond als de bovenliggende slaapkamer vergroot werden. De plannen waren van de hand van het architectenbureau Van Manen in opdracht van de eigenaar, de familie J. Luiten.

afbeelding 7. Zicht op de topgevel van Rijksstraatweg 823. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

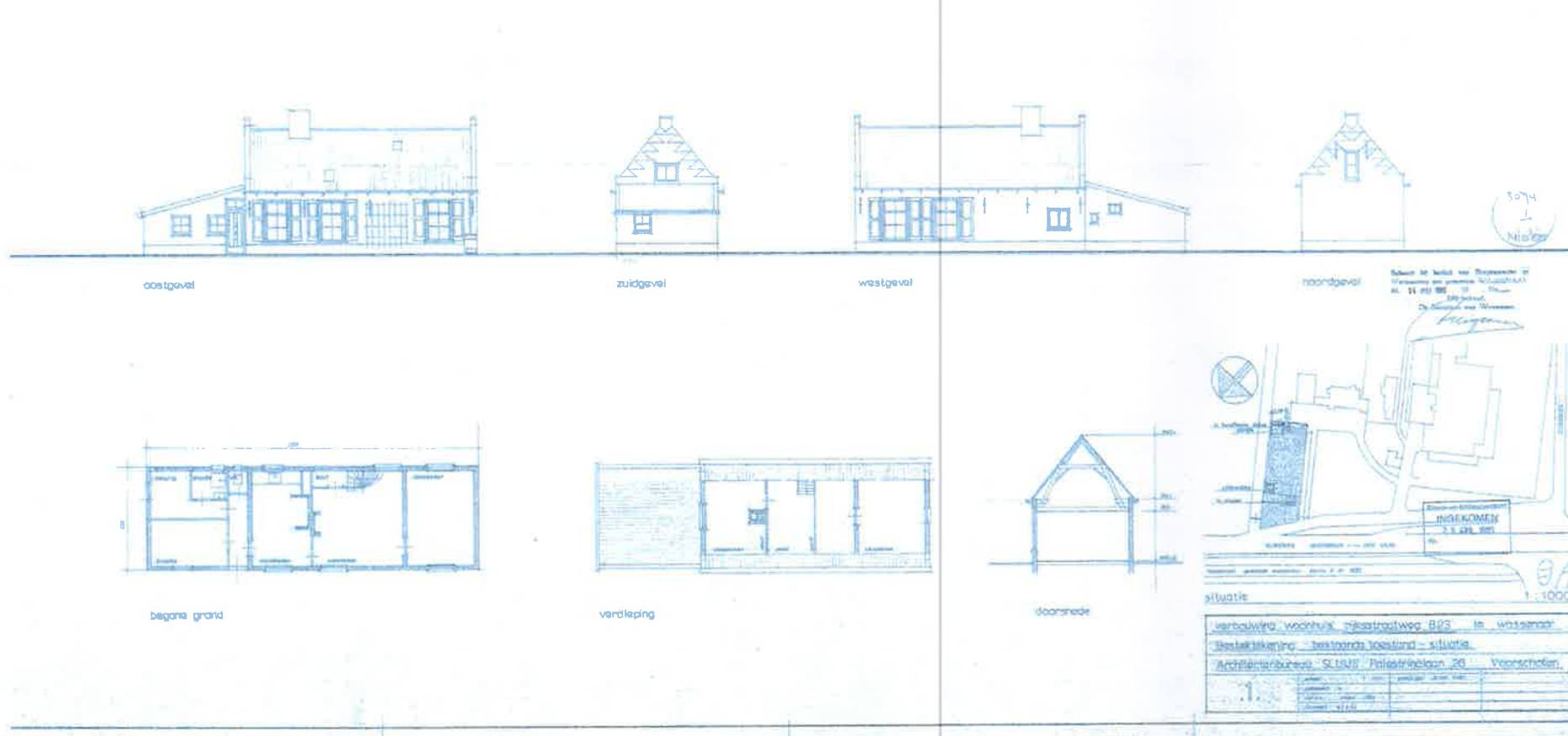
afbeelding 8. Detail van de topgevel van Rijksstraatweg 823. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

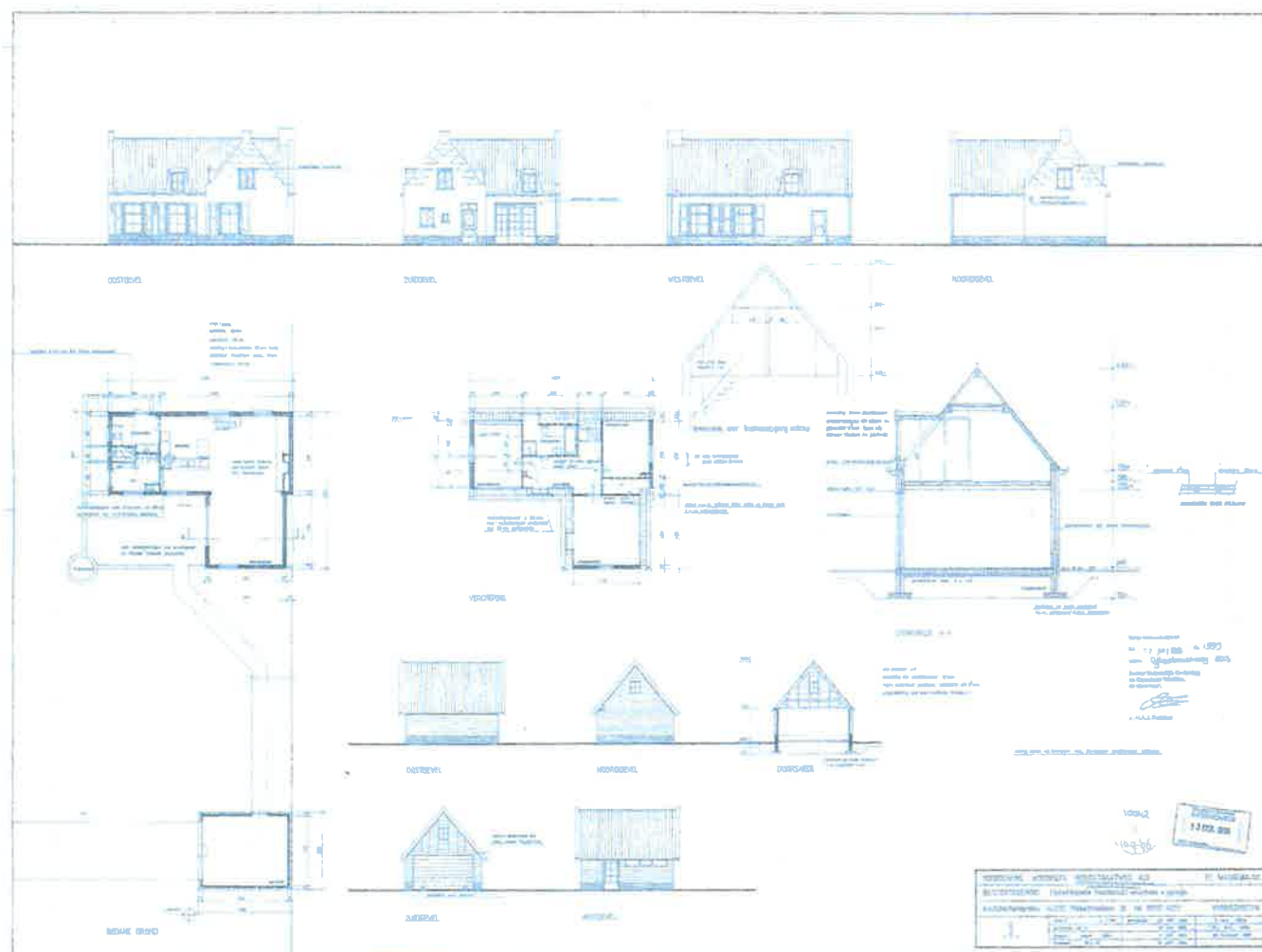
afbeelding 9. Dienstwoning van Huize Langenhorst, Rijksstraatweg 823, gezien vanuit het zuidoosten. Fototechnische Dienst Politie Wassenaar, 1966. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02221.

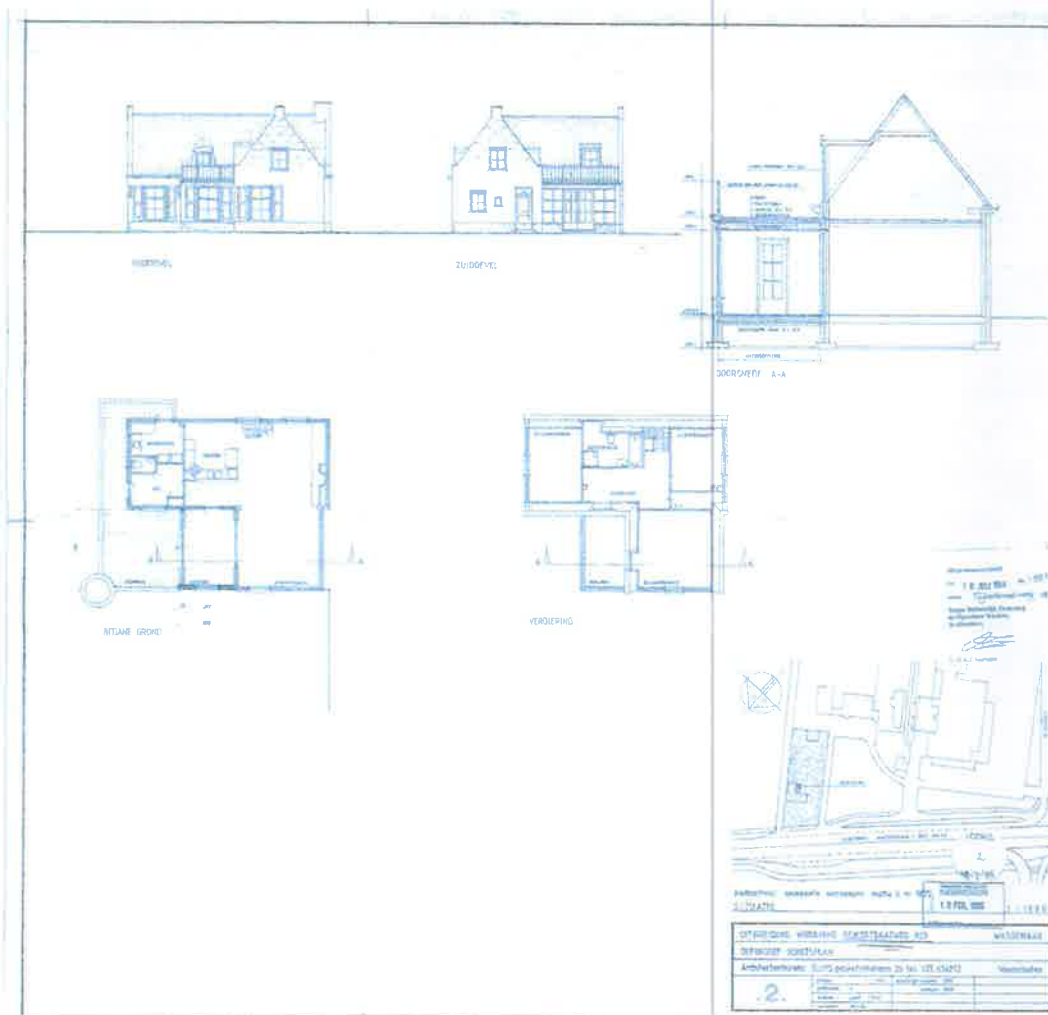
afbeelding 10. Dienstwoning van Huize Langenhorst, Rijksstraatweg 823, gezien vanuit het noordoosten. Fototechnische Dienst Politie Wassenaar, 1966. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02222.

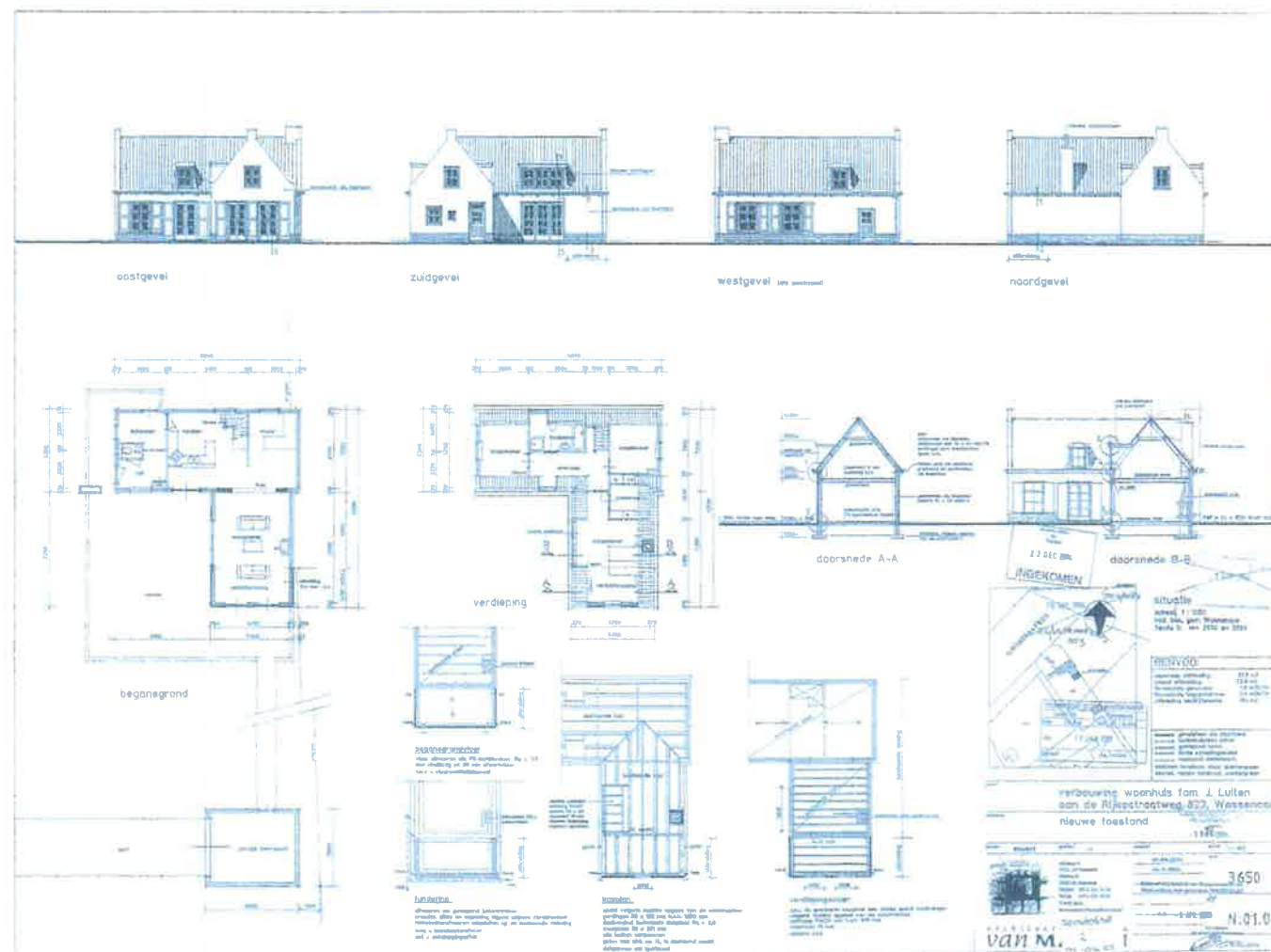
afbeelding 11. Rijksstraatweg 823, 1985 verbouwing. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdossier Rijksstraatweg 823.

afbeelding 12. Rijksstraatweg 823, 1996 verbouwing. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Rijksstraatweg 823.

afbeelding 13. Rijksstraatweg 823, 1996 uitbreiding. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Rijksstraatweg 823.

afbeelding 14. Rijksstraatweg 823, 2004 verbouwing. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Rijksstraatweg 823.

Rijksstraatweg 825 (Villa "Klein Huize")

In 1906 werd op het terrein van de buitenplaats Langenhorst de villa "Klein Huize" gebouwd. Blijkens de bouwtekening was het ontwerp afkomstig van architect A. van der Lee.

Het betrof het een rechthoekig huis met een kelder, twee bouwlagen en zolderverdieping onder een flauw hellend zadeldak en kende aan de westzijde een éénlaagse aanbouw onder een lessenaarsdak. De voor- en achtergevels waren verder van kleine rechthoekige erkers voorzien. De villa was opgetrokken in baksteen met een pleisterde eerste verdieping, voorzien van een pannendak met dakoverstekken en een vakwerkvulling van de topgevels ter hoogte van de zolderverdieping. Hierdoor kan deze villa getypeerd worden als een laat voorbeeld van de zogenaamde chaletstijl. De raampartijen waren verder traditioneel van aard met samengestelde kruiskozijnen, waarin op de zolderverdieping luiken en een roedenverdeling was aangebracht.

In 1934 werd de villa aan de rechter zijde, de westzijde, uitgebreid met een garage. Blijkens de bouwtekening, ondertekend door zowel de opdrachtgever, de heer A. van Stolk, als de aannemer, de heer H.H. Brockhaus, betrof het een rechthoekige garage onder een platdak met ladderdeuren.

In 1959 volgde een grootschalige verbouwing van het huis, waarbij de ramen vervangen werden door eigentijdse grote samengestelde raamkozijnen met grotere glasvlakken met floatglas. Het pand werd uitgebreid met een éénlaagse aanbouw onder een lessenaarsdak aan de linker zijde, de oostzijde, zodat een symmetrisch aanzicht ontstond. Tenslotte werd het gehele interieur gemoderniseerd, met onder andere een moderne traphal met gemetselde getoogde doorgangen en flagstones als vloerafwerking.

In 2009 vond de laatste verbouwing van het pand plaats naar plannen van het architectenbureau Van Manen. Hierbij werd het huis opnieuw geheel gerenoveerd, waarbij nieuwe ramen en deuren werden aangebracht en werden de gevels geheel opnieuw gestuct en geschilderd werden.

De woning, plaatselijk bekend als Rijksstraatweg 825, heeft door de diverse perceelwijzigingen thans een L-vormige tuin gekregen.

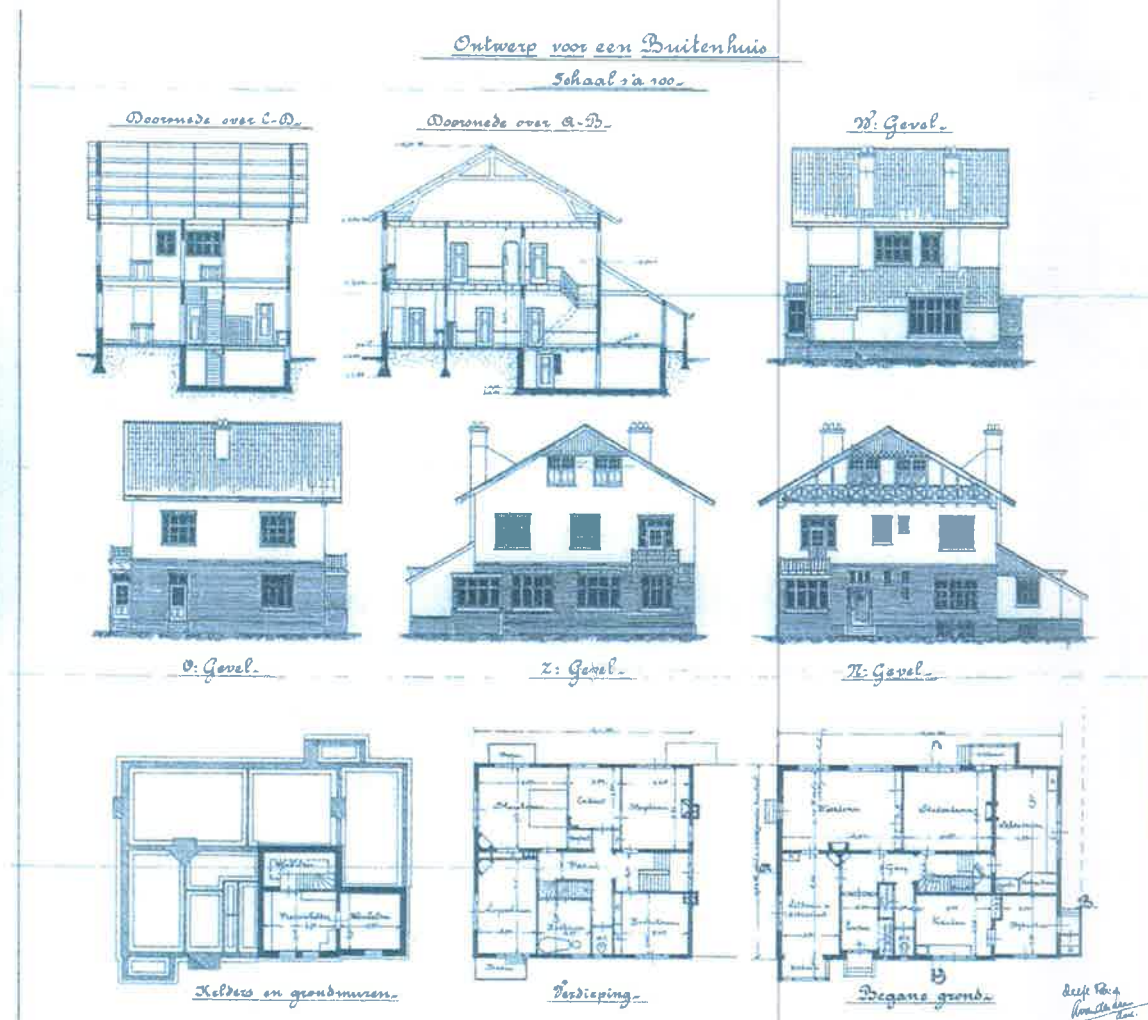
afbeelding 15. Overzicht van de ligging en voorgevel van Rijksstraatweg 825.
Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

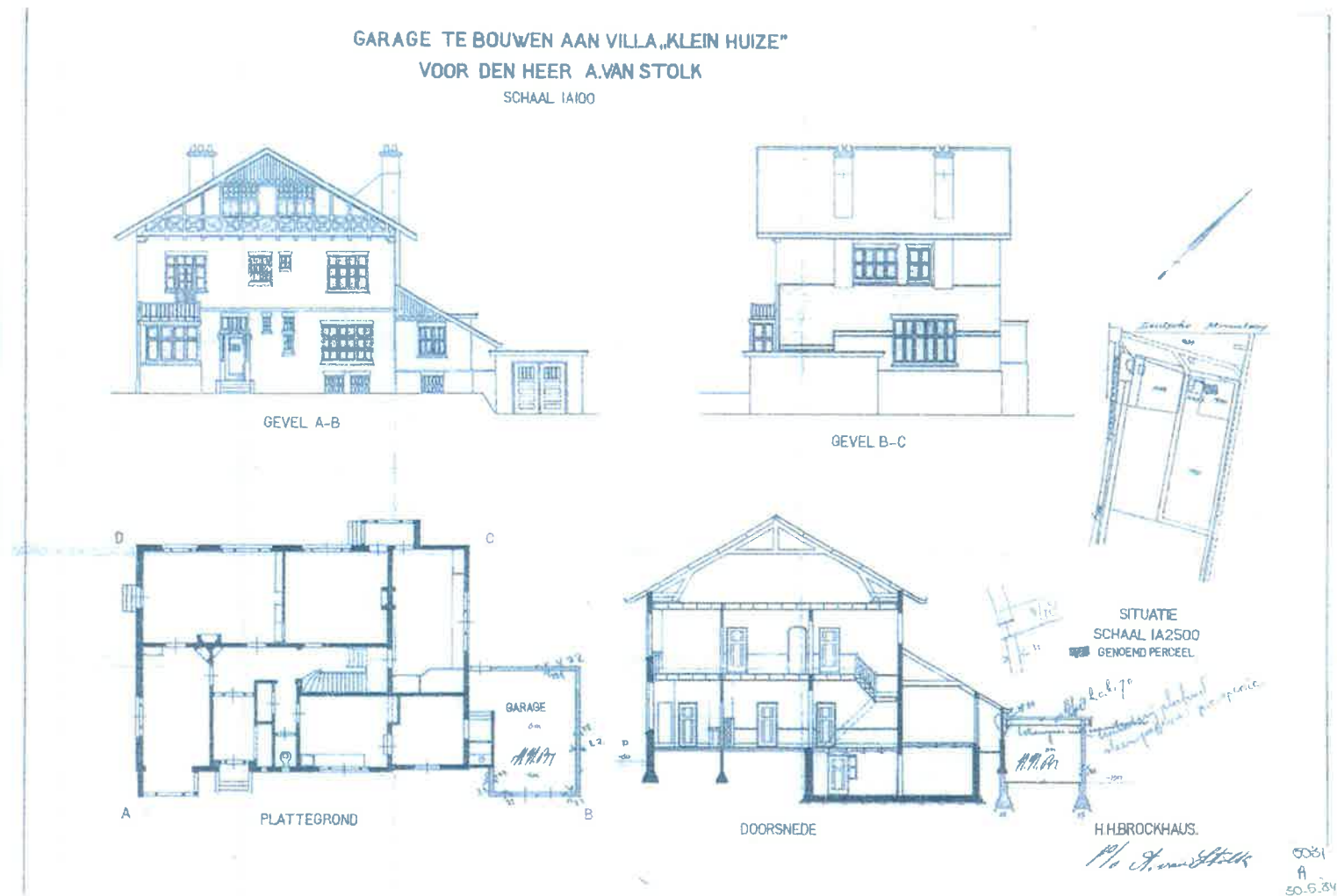
afbeelding 16. Villa "Klein Huize", Rijksstraatweg 825, gezien vanuit het noorden. Foto Jan Stegeman, 1981. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02106.

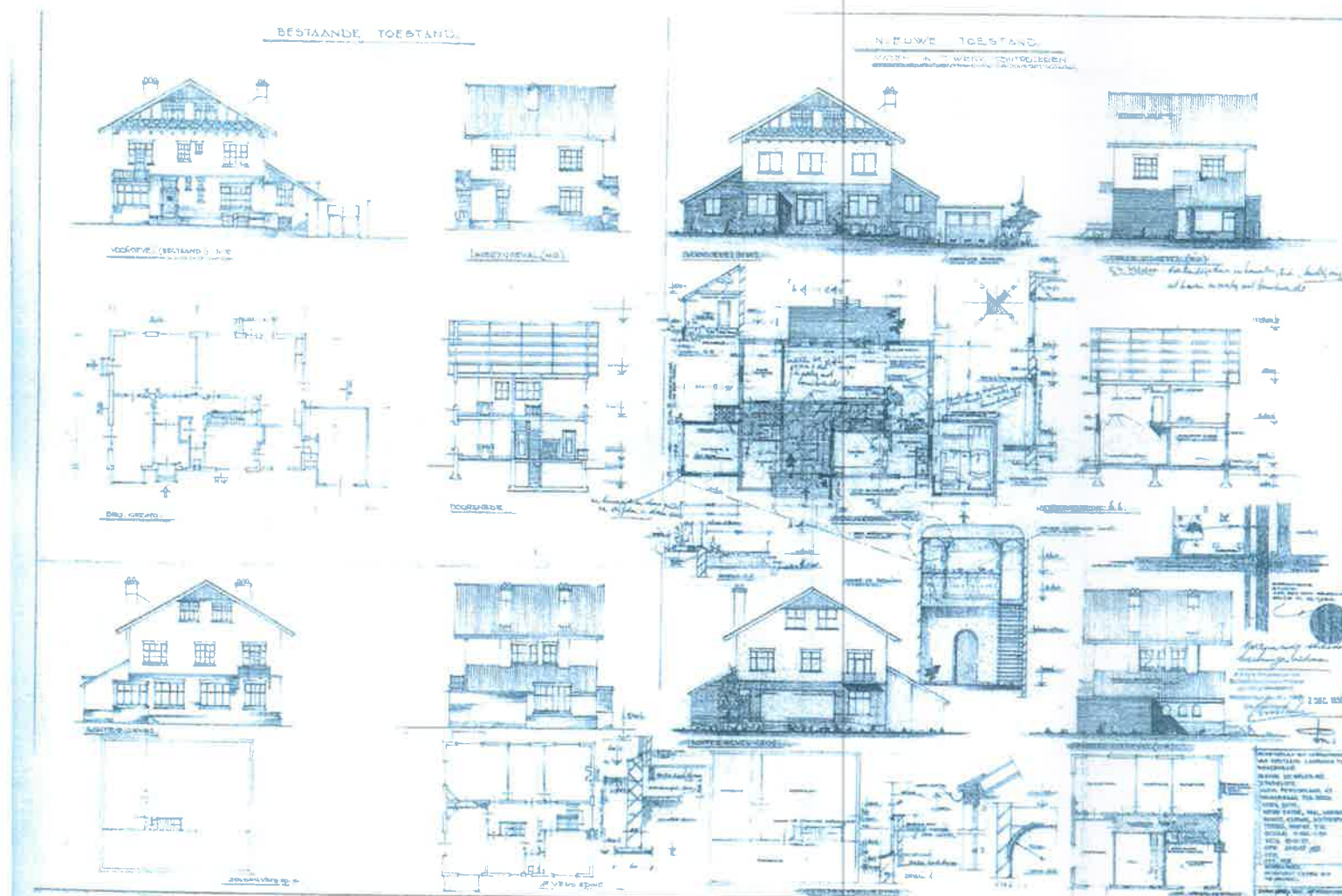
afbeelding 17. Zicht op Villa "Klein Huize" in het midden vanuit het noordwesten. Foto Jan Stegeman, 1980. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02110.

afbeelding 18. Rijksstraatweg 825, 1906 ontwerp buitenhuis. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Rijksstraatweg 825.

afbeelding 19. Rijksstraatweg 825, 1934 bouw garage. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Rijksstraatweg 825.

afbeelding 20. Rijksstraatweg 825, 1959 verbouwing. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Rijksstraatweg 825.

Rijksstraatweg 827

Het huis werd vermoedelijk in de 19de eeuw als personeelswoning bij het landgoed Langenhorst gebouwd. Het huis was oorspronkelijk als een eenvoudig éénlaags bouwvolume met een zadeldak gebouwd en kende aan de achterzijde een houten uitbouw onder een lessenaarsdak. De voorgevel was van een drietal eenvoudige zesruits schuiframen met luiken en een voordeur met bovenlicht voorzien. De aanbouw onderscheidde zich middels de gepotdekselde gevelafwerking van de in steens metselwerk uitgevoerde gevels van het hoofdvolume. De indeling bestond uit een vierkante woonkeuken aan de rechter zijde, waarin een entreeportaalje was opgenomen, en een slaapkamer met bedstede aan de linkerkant. Vanuit de woonkeuken was middels een steektrap de zolder bereikbaar, alwaar een slaapkamertje aan de linkerkant was afgescheiden. In de uitbouw was een schuur en het privaat ondergebracht, met aan de achterzijde nog een afdak.

In 1936 werd blijkens de bouwvergunning het huisje gerenoveerd door timmerman J van der Ham. De houtenvloer, schoorsteen en het dakbeschot van de uitbouw werden aangepakt. Verder werden de woningweteisen gehandhaafd, waarbij de ontbrekende toiletdeur weer werd aangebracht en naast de bestaande teerton een nieuwe beerput werd gemetseld.

In 1980 volgde afbraak en herbouw van het huisje, waarbij het huidige pand tot stand kwam. Blijkens de tekeningen van de bestaande toestand was de indeling nagenoeg ongewijzigd gebleven sinds 1936. Het pand werd geheel herbouwd naar de toenmalige nieuwste eisen naar plannen van architect Th.W.M. Sluys uit Voorschoten. Hierbij werden zowel exterieur, interieur als de materialisatie sterk gewijzigd. Bij het exterieur werd getracht de voorgevel nog in oude stijl na te maken, hetgeen echter met het grove metselwerk, de slecht gedetailleerde kozijnen en de afwijkende goot niet echt als geslaagd beschouwd kan worden. De aanbouw onder het lessenaarsdak aan de achterzijde werd vervangen door een vierkante aanbouw onder een zadeldak met de nok haaks op die van het hoofdvolume, zodat het huidige L-vormige huis ontstond. In het interieur werd een grotere open woonkamer gemaakt met een voor de jaren '80 karakteristieke wenteltrap naar de verdieping. In de nieuwe uitbouw aan de achterzijde werden de keuken, berging en het toilet ondergebracht. Op de bovenverdieping werd een overloop met een slaapkamer en badkamer gecreëerd. Bij de herbouw werden zowel de constructie als detailleringen geheel gewijzigd, waarbij onder andere betonnen funderingsstroken, spouwmuren en eenvoudige balklagen en gordingkappen werden toegepast.

afbeelding 22. Zicht op de voorgevel van Rijksstraatweg 827. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 23. Zicht op de rechter zijgevel van Rijksstraatweg 827. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 24. Rijksstraatweg 827, gezien vanuit het noorden met rechts Café-restaurant "Bijhorst" en in het midden Zijdeweg 51-52. Foto Jan Stegeman, 1980. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02111.

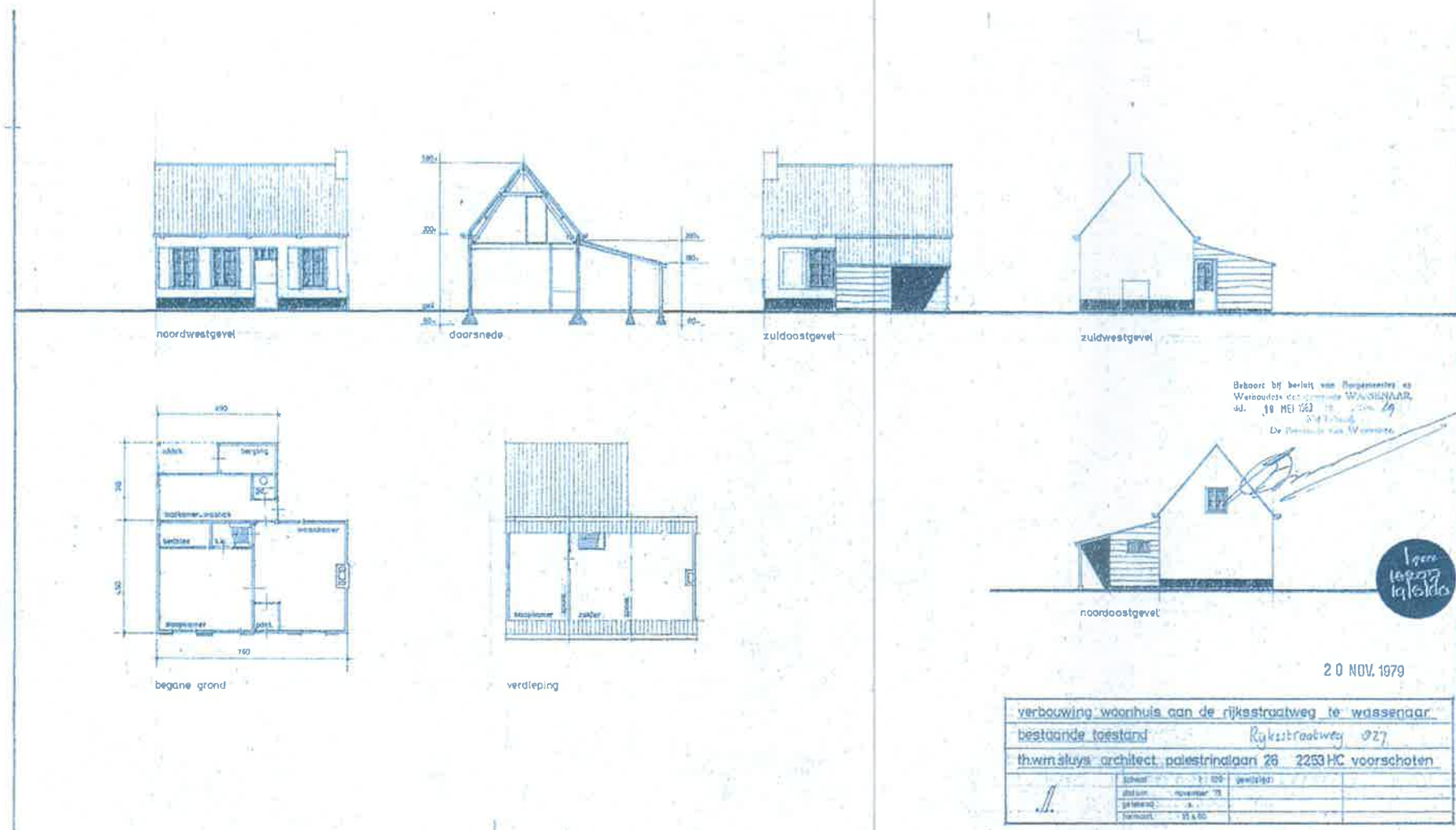

afbeelding 25. Zicht op Rijksstraatweg 827 links van Villa "Klein Huize" vanuit het noordwesten. Foto Jan Stegeman, 1980. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02110.

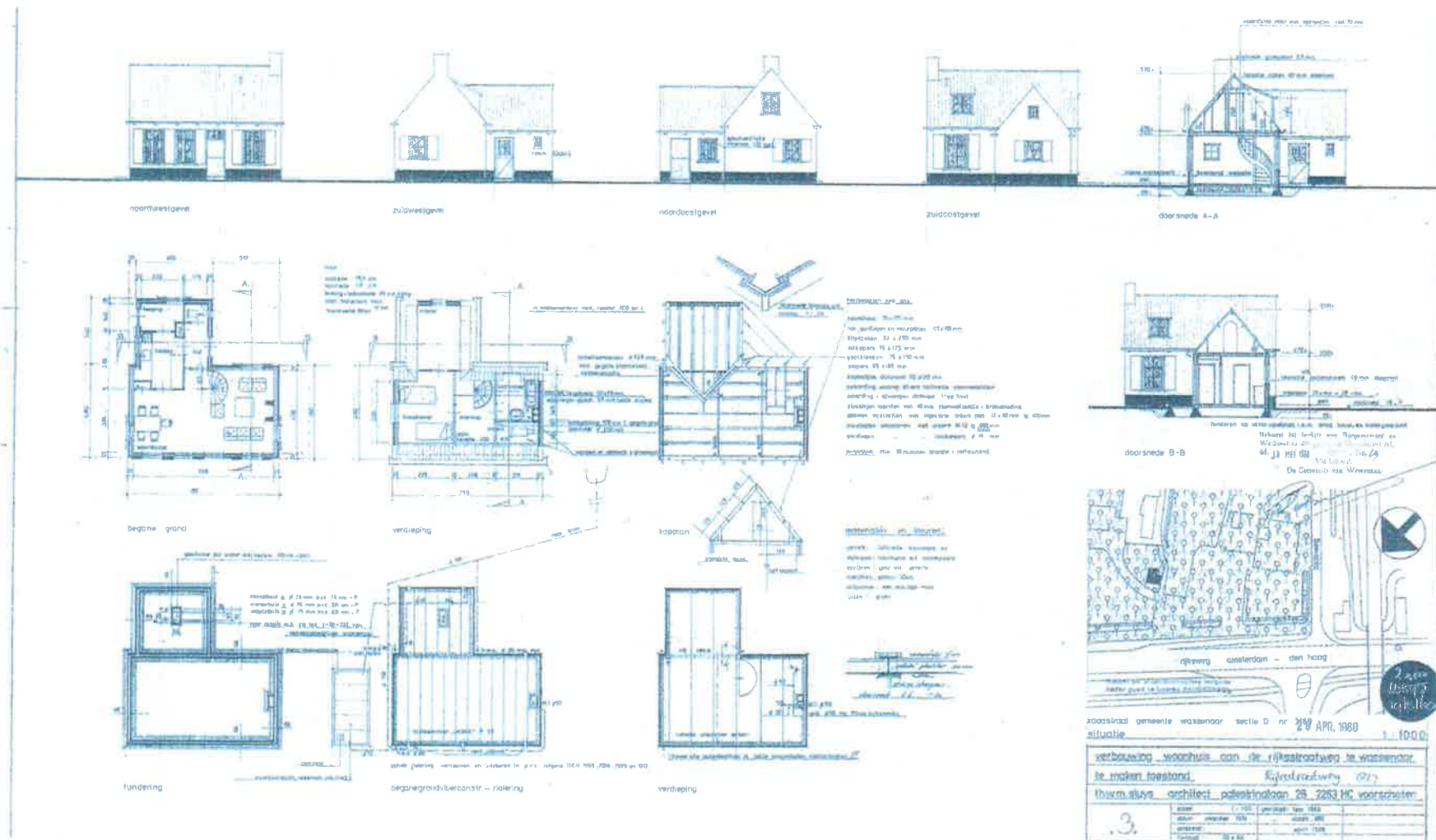
[illegible]

Ind Ham T
Kerkhof 27

28

afbeelding 27. Rijksstraatweg 827, 1980 bestaand. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Rijksstraatweg 827.

afbeelding 28. Rijksstraatweg 827, 1980 nieuw. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Rijksstraatweg 827.

Zijdeweg 51-52

Het huis werd vermoedelijk in de 19de eeuw als personeelswoning bij het landgoed Langenhorst gebouwd. Het huis was oorspronkelijk als een eenvoudig éénlaags bouwvolume met een zadeldak gebouwd en kende aan de achterzijde, de noordzijde, een uitbouw onder een lessenaarsdak, waartegen later een uitbreidinkje van die uitbouw volgde onder een platdak. De voorgevel was van een drietal eenvoudige zesruits schuiframen met luiken voorzien. Tegen de achtergevel, de oostgevel, bevond zich een houten schuur onder een lessenaarsdak, voorzien van vierruits roedenramen. In de uitbouw aan de noorzijde bevond zich de toegang tot zowel de woning als de aangebouwde berging. De oorspronkelijke indeling van het hoofdvolume bestond uit een woonkeuken, een slaapkamer en een zijkamertje. In 1950 was het huisje al opgesplitst in twee woningen, waarbij de zuidelijke woning twee kamers beneden en boven in het hoofdvolume kende, alsmede de schuur onder het lessenaarsdak aan de oostzijde. De noordelijke woning bestond uit de oude woonkeuken met er boven een slaapkamer, alsmede een keuken, portaal, toilet en berging in de uitbouw aan de noordzijde.

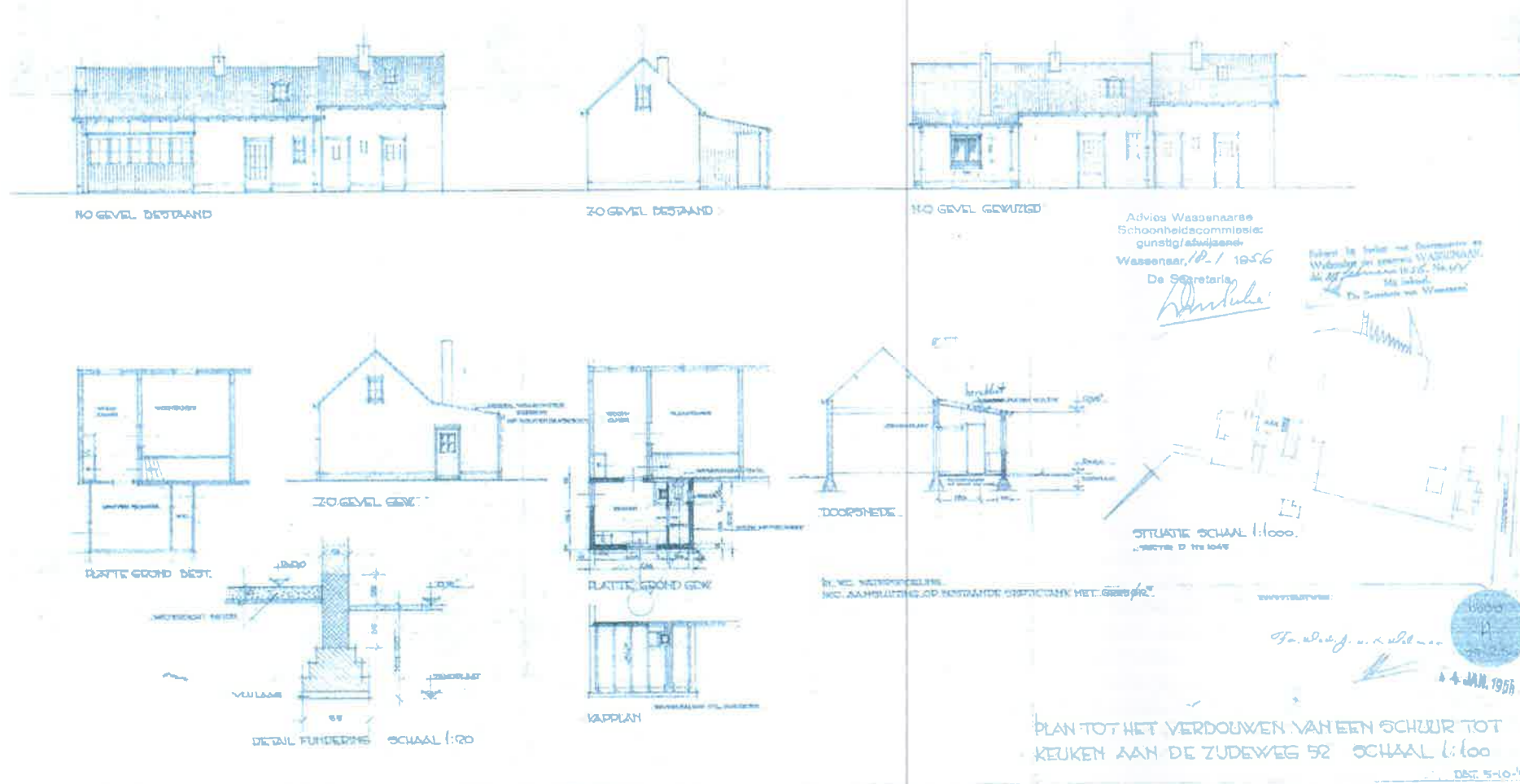
In 1950 werd de noordelijke woning in het huisje, Zijdeweg 51, verbouwd en uitgebreid. Hierbij werden de noordelijke lage uitbouwen vervangen door een hoger éénlaags bouwvolume met een zadeldak voor het bestaande hoofdvolume te plaatsen. Doordat de nok en goothoogten een halve meter hoger waren, ontstond een 'kop-romp' boerderij qua bouwvolume. In de kop- en westelijke voorgevel werden bijpassende zesruits schuiframen met luiken geplaatst. In het interieur werd een ruimere kamer en gewijzigde keuken gemaakt, ten koste van de bestaande berging, terwijl op de bovenverdieping twee nieuwe slaapkamers ingericht werden. De plannen waren van de hand van architect J.W. Blok.

In 1956 volgde de verbouwing van de zuidelijke woning in het huisje, Zijdeweg 52. Hierbij werd de bestaande houten schuur onder het lessenaarsdak aan de oostzijde vervangen door een stenen exemplaar, waarin een nieuwe keuken en toilet ondergebracht werden. Hierdoor konden de twee ruimten in het hoofdbouwvolume opnieuw ingedeeld worden als woonkamer en slaapkamer. De plannen werden gemaakt in opdracht van mevrouw F. Weduwe J. van der Wilmer.

afbeelding 29. Zicht op de westgevel van Zijdeweg 51-52, vanuit het zuidwesten. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 31. Zijde weg 51 en 52, 1956 verbouwing. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdossier Zijde weg 51-52.

Zijdeweg 53-55 (Huize Bijhorst)

In 1917 werd blijkens de bouwvergunning het Café Bijhorst in opdracht van de heer J.G. van Dijk gebouwd, direct aan de westzijde naast de bestaande woning aan het begin van de oprijlaan van het buiten Langenhorst.

Het bouwplan van het café behelsde een café op de begane grond met een tweetal bovenwoningen op de eerste en zolderverdieping. Het bouwplan toont een gebouw met een afgeplat schilddak en een verhoogde middenpartij. Verder tonen de tekeningen H-vensters, zodat het plan voor zijn tijd ietwat ouderwets aardeed. Mogelijk werd het pand gewijzigd uitgevoerd en van meet af aan voorzien een zadeldak met topgevels, danwel dat deze wijzigingen bij een aparte verbouwing in de jaren 30 of begin jaren '40 plaatsvonden.

In 1949 werd het café Bijhorst verbouwd tot Café-restaurant. De plannen werden vervaardigd door de architecten Ir H. van Oerle en J.J. Schelma uit Leiden. De verbouwing betrof voornamelijk een interieurverbouwing, waarbij zalen, keuken, bar, trappenhuis, gangen en de bovenwoning geheel gemoderniseerd werden. Het café kreeg grote negenruits roedenramen aan drie zijden, zodat er een goed zicht vanaf en op de aangrenzende Rijksstraatweg was. In de zaal op de bovenverdieping was het restaurant ondergebracht. De gevels werden eveneens gemoderniseerd, voornamelijk door de bestaande houten ramen en deuren te vervangen door nieuwe exemplaren, met een gewijzigde, vermoedelijk ijzeren, roedenverdeling.

In de loop van de jaren '50 van de 20ste eeuw werd het bestaande bouwvolume van het huis aan de oostzijde aan het café toegevoegd, en werd aan de noordzijde een éénlaagse vleugel onder platdak met grote roedenramen gebouwd, van waaruit de gasten een goed zicht op de Rijksstraatweg hadden. Deze situatie, waarvan geen bouwvergunningstekeningen bewaard zijn gebleven, werd later, in 1961, als bestaande toestand weergegeven ten behoeve van de nieuwe bouwplannen. In 1961 werd het oude Café-restaurant 'Bijhorst' uitgebreid en voorzien van een vleugel evenwijdig aan de Rijksstraatweg. Het plan werd uitgevoerd naar ontwerp van architect B.T. van Manen. Hiertoe werden de oudere aanbouwen aan de oostzijde afgebroken en vervangen door de nieuwe vleugel. Het nieuwe gebouw werd daarmee drie maal vergroot en behield slechts een deel van het oudste bouwvolume uit 1917. In de nieuwe vleugel aan de Rijksstraatweg waren op de begane grond het café met twee restaurantzalen op de eerste verdieping en een zestal slaapkamers langs een gang op de zolderverdieping. In de achterliggende ruimten waren de sanitaire voorzieningen en personeelsvertrekken gesitueerd,

terwijl op de begane grond er een grote uitbouw onder een platdak was, waarin de keuken en nevenruimten ondergebracht waren. Ook de omgeving en de terreininrichting werd daarbij gemoderniseerd. De huidige witte lage tuinmuurtjes en lantaarns dateren nog uit deze tijd, mede gezien de voor die periode kenmerkende vormgeving (afb).

In 1985 werd het oude café-restaurant "Bijhorst" gesloopt en vervangen door het huidige Hotel van de firma Van der Valk. Het nieuwe gebouw voorzag daarbij in de hotelfunctie, waartoe een behoorlijk aantal kamers en faciliteiten gerealiseerd werden. Doordat het oude café-restaurant tijdens de bouwwerkzaamheden in bedrijf moest blijven, werd de nieuwbouw middels een drietal drielaagse vleugels met afgeplatte schilddaken in een Z-vorm rondom het oude gebouw gesitueerd. Na de voltooiing van de nieuwbouw werd het oude gebouw afgebroken, om plaats te maken voor het huidige parkeerterrein.

In 1993 werd het hotel "Bijhorst" uitgebreid met een dienstwoning, direct tegen de oostgevel van het complex aan. De woning werd ontworpen door het architectenbureau Sluys uit Voorschoten en werd in dezelfde stijl als het bestaande hotel vormgegeven.

afbeelding 32. Overzicht van de parkeerplaats en voorgevel Van der Valk hotel "Bijhorst", gezien vanuit het noordwesten. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 33. Overzicht van de lagere zijvleugels van Van der Valk hotel "Bijhorst", gezien vanuit het noordwesten. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 34. Café "Bijhorst", prentbriefkaart omstreeks 1925. Het café is hier te zien kort na de bouw in 1917. Markant is de erker met de roedenverdeling, alsmede de deels geschilderde en deels schoonmetselwerk afwerking van de gevels. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 03324.

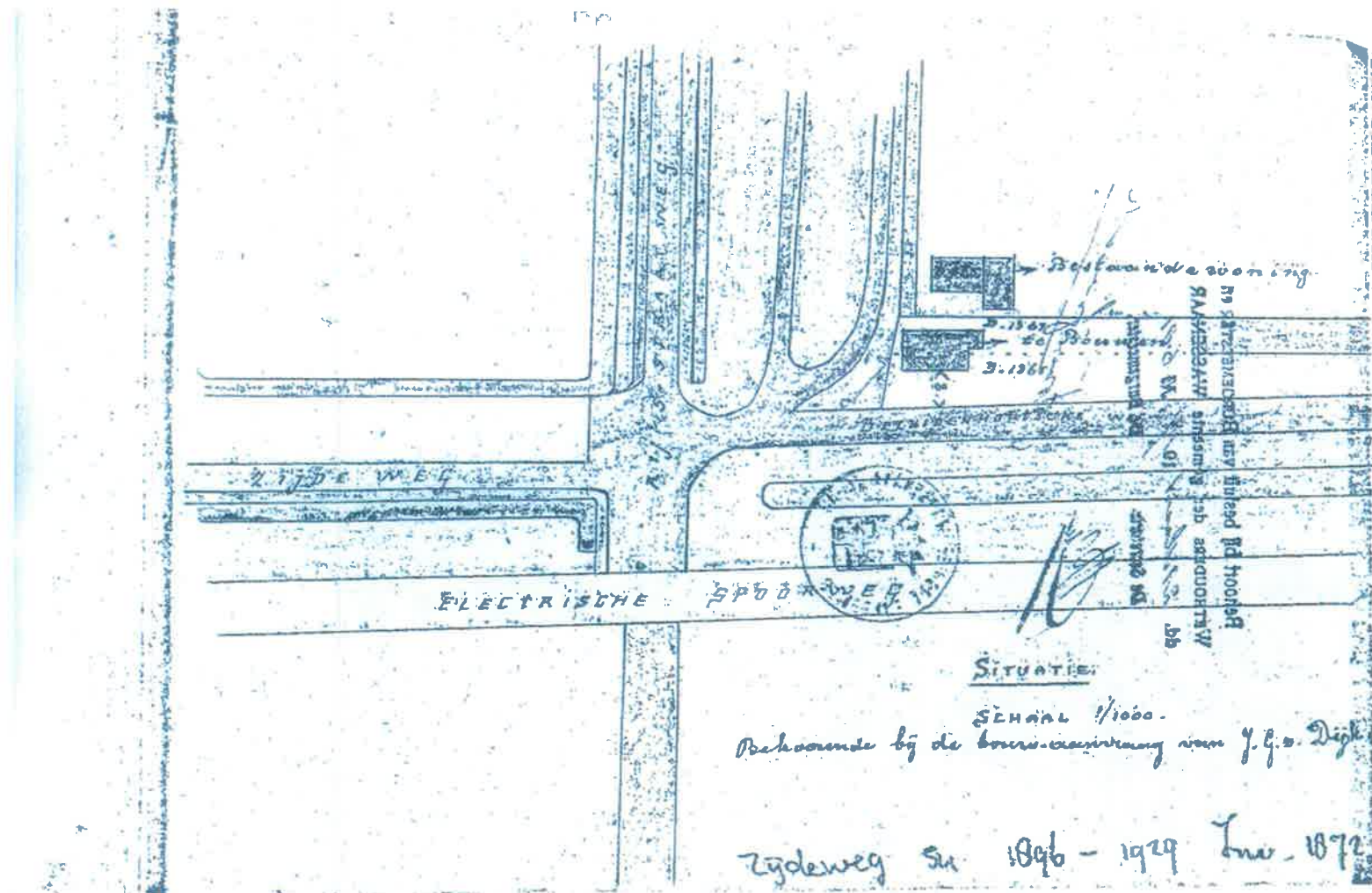
afbeelding 35. Café-restaurant "Bijhorst", foto Jan Stegeman, 1980. Het café-restaurant is hier afgebeeld, zoals het na de verbouwing in 1961 is geworden met de vleugel evenwijdig aan de Rijksstraatweg. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 01528.

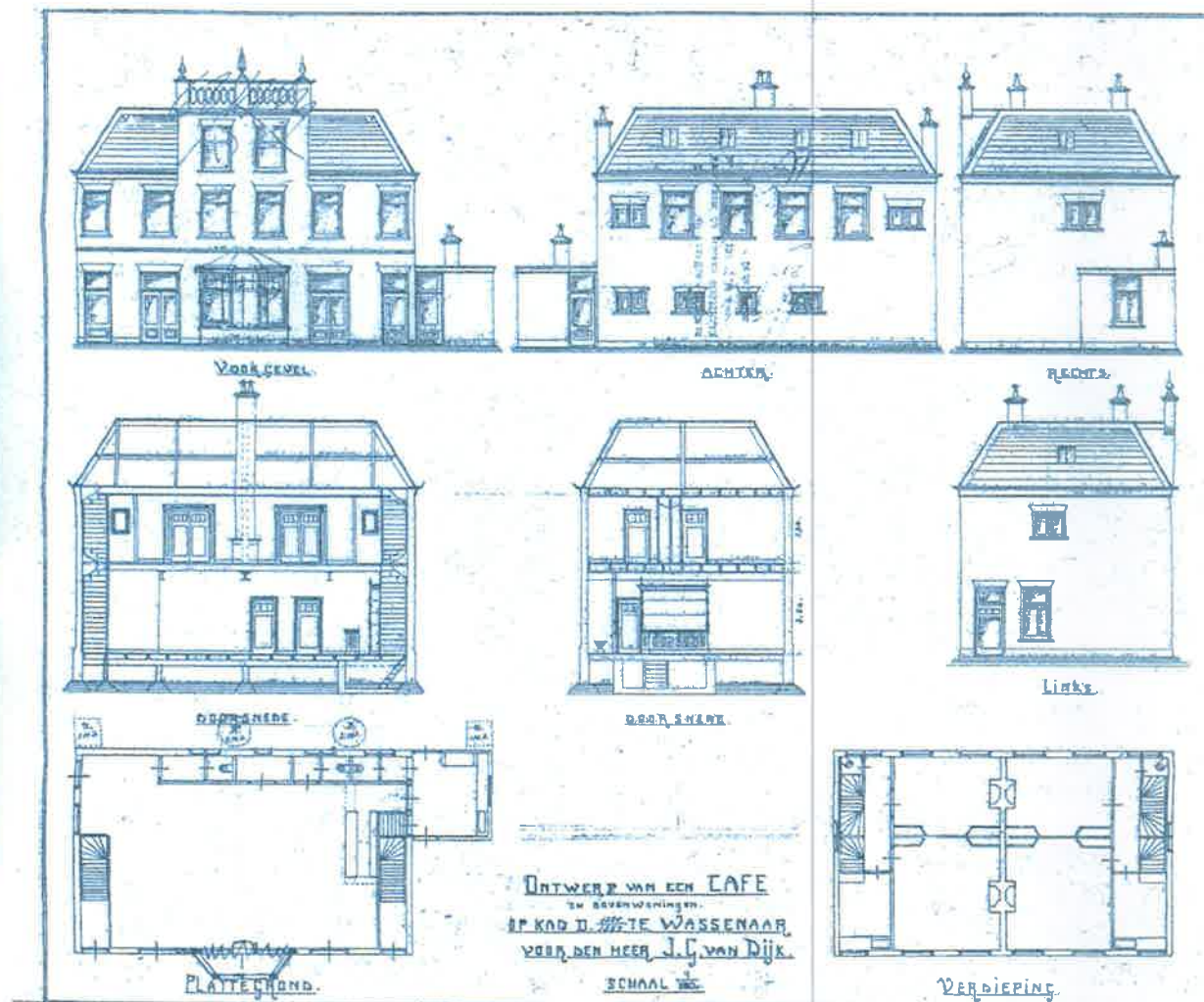
afbeelding 36. Café-restaurant "Bijhorst", foto Jan Stegeman, 1981. Het café-restaurant is hier afgebeeld, zoals het na de verbouwing in 1961 is geworden met de vleugel evenwijdig aan de Rijksstraatweg. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 01528.

afbeelding 37. Café-restaurant "Bijhorst", foto Jan Stegeman, 1988. Het café-restaurant is hier afgebeeld, zoals het na de nieuwbouw in 1985 is geworden als Van der Valk Hotel. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 08281.

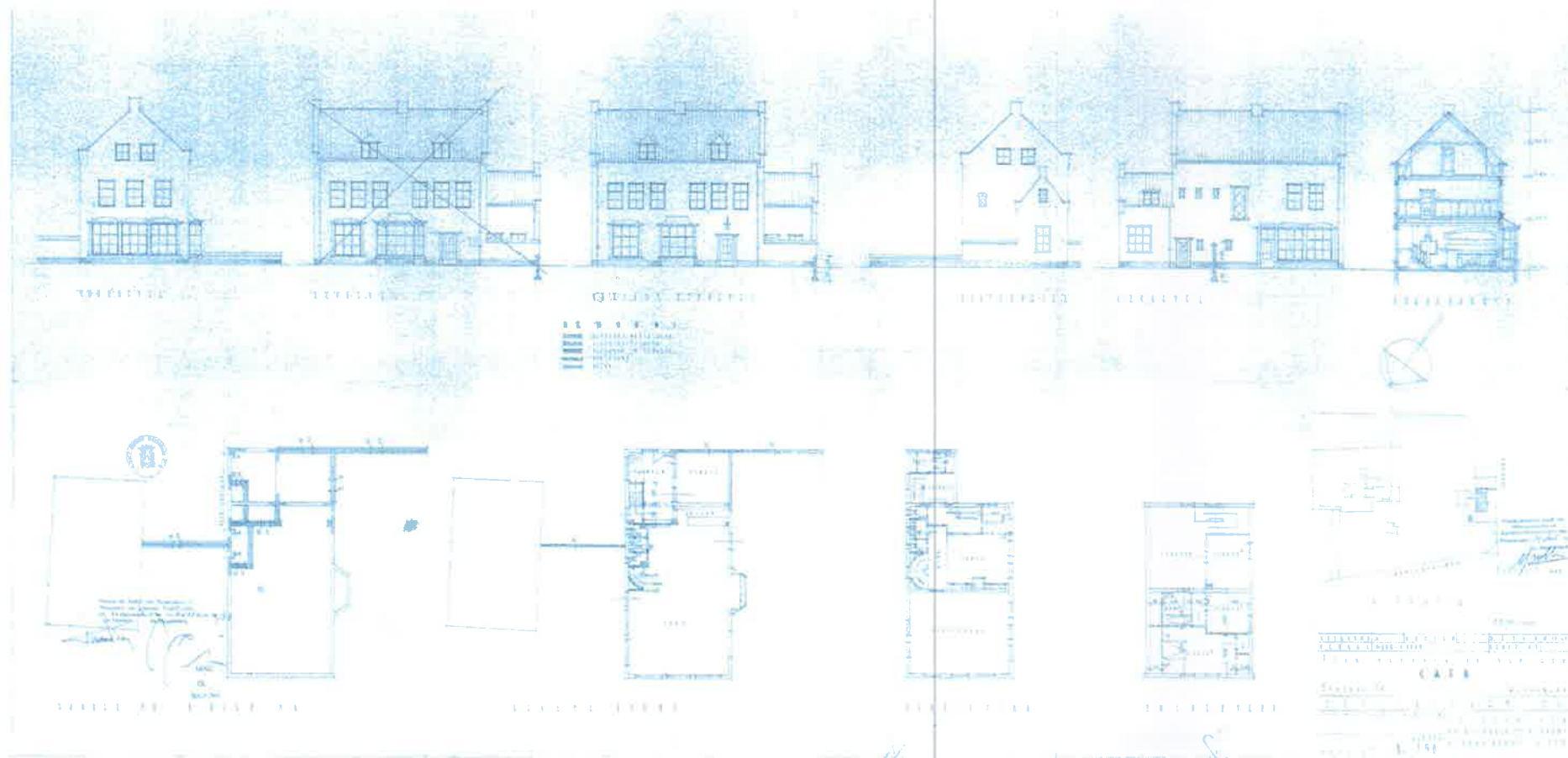

afbeelding 38. Zijde weg 54, 1917 situatie. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdossier Zijde weg 54.

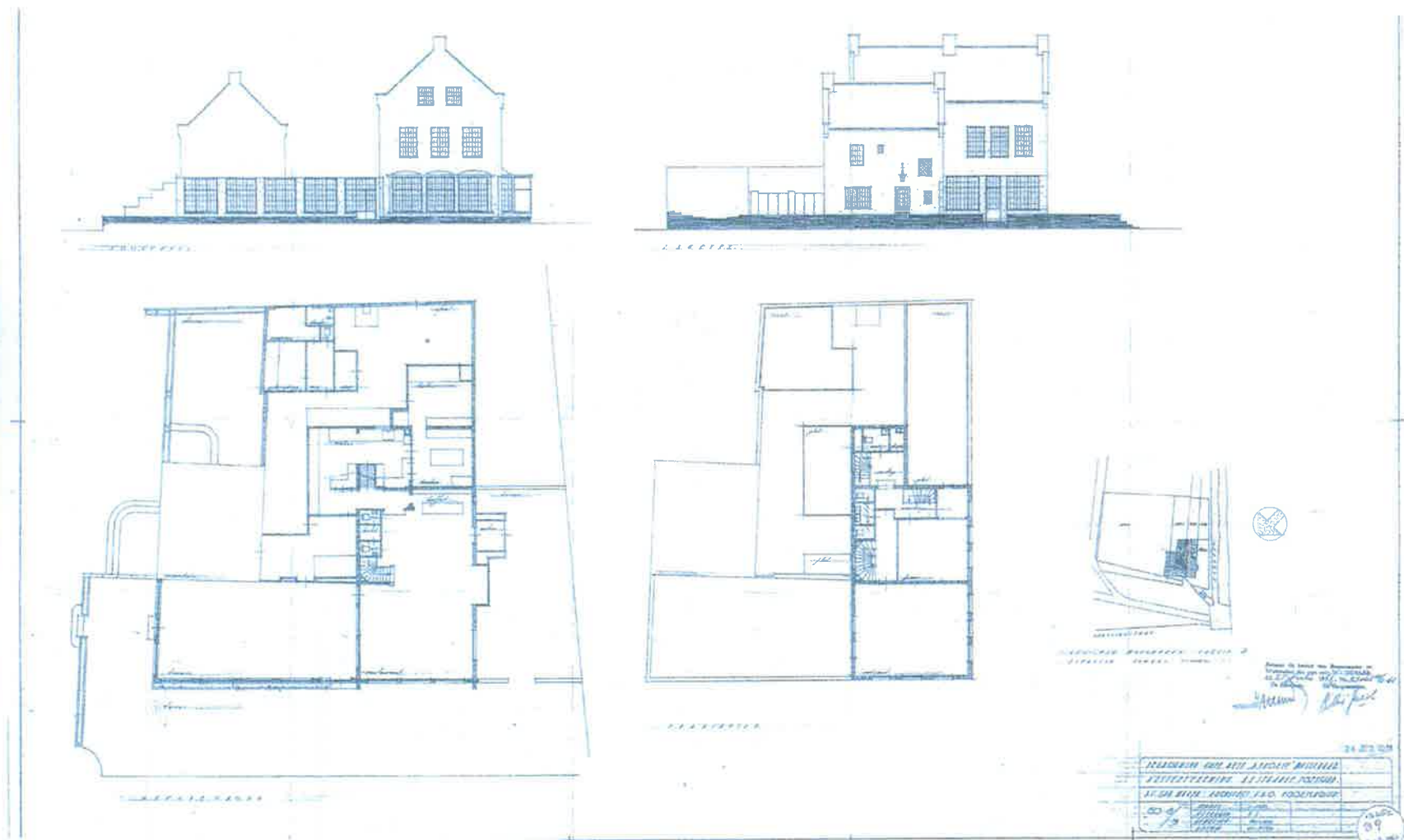

afbeelding 39. Zijdeweg 54, 1917 ontwerp. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdossier Zijdeweg 54.

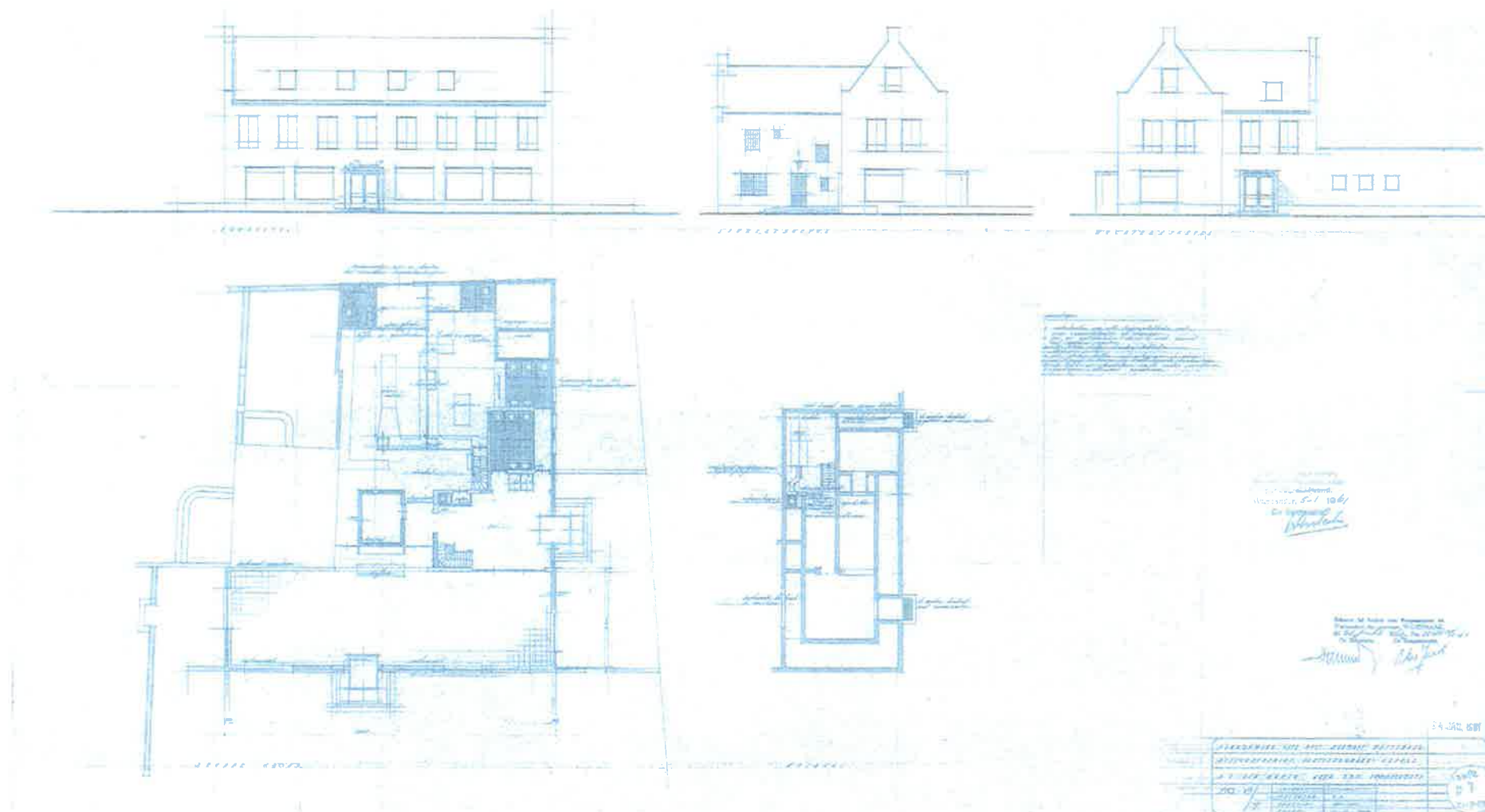

afbeelding 41. Zijdweg 54, 1949 verbouwing. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Zijdweg 54.

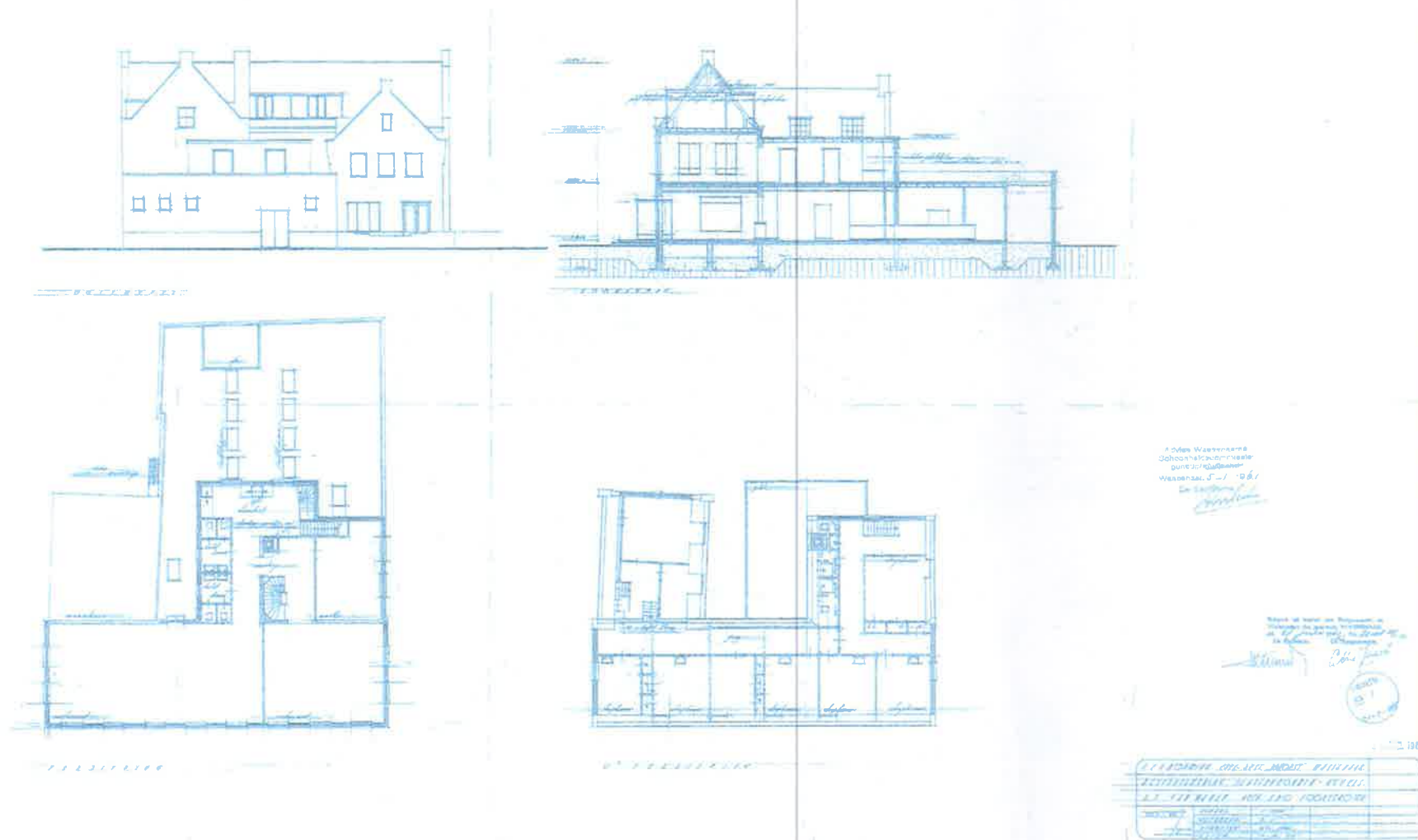

afbeelding 42. Zijdeweg 54, 1961 bestaand. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Zijdeweg 54.

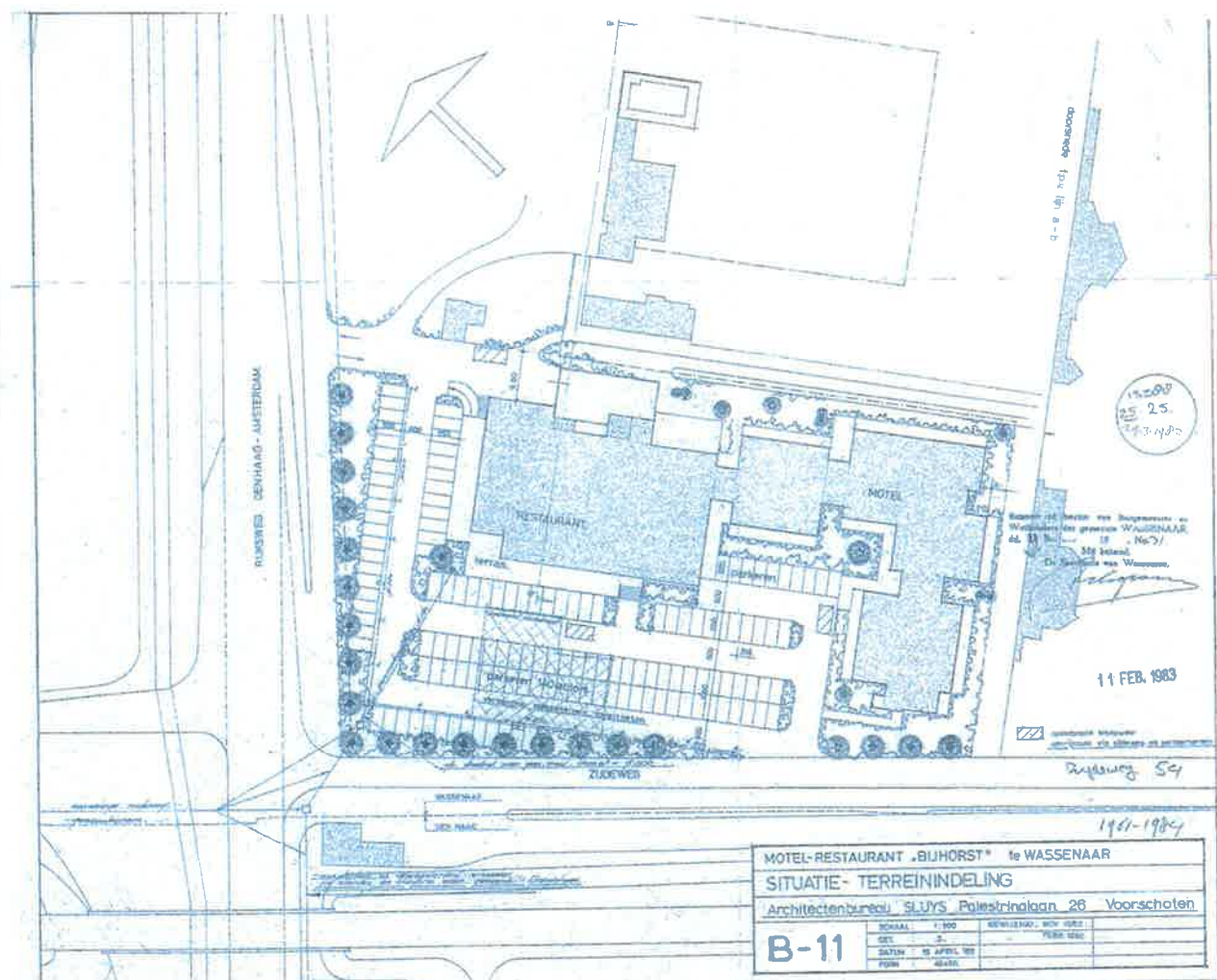

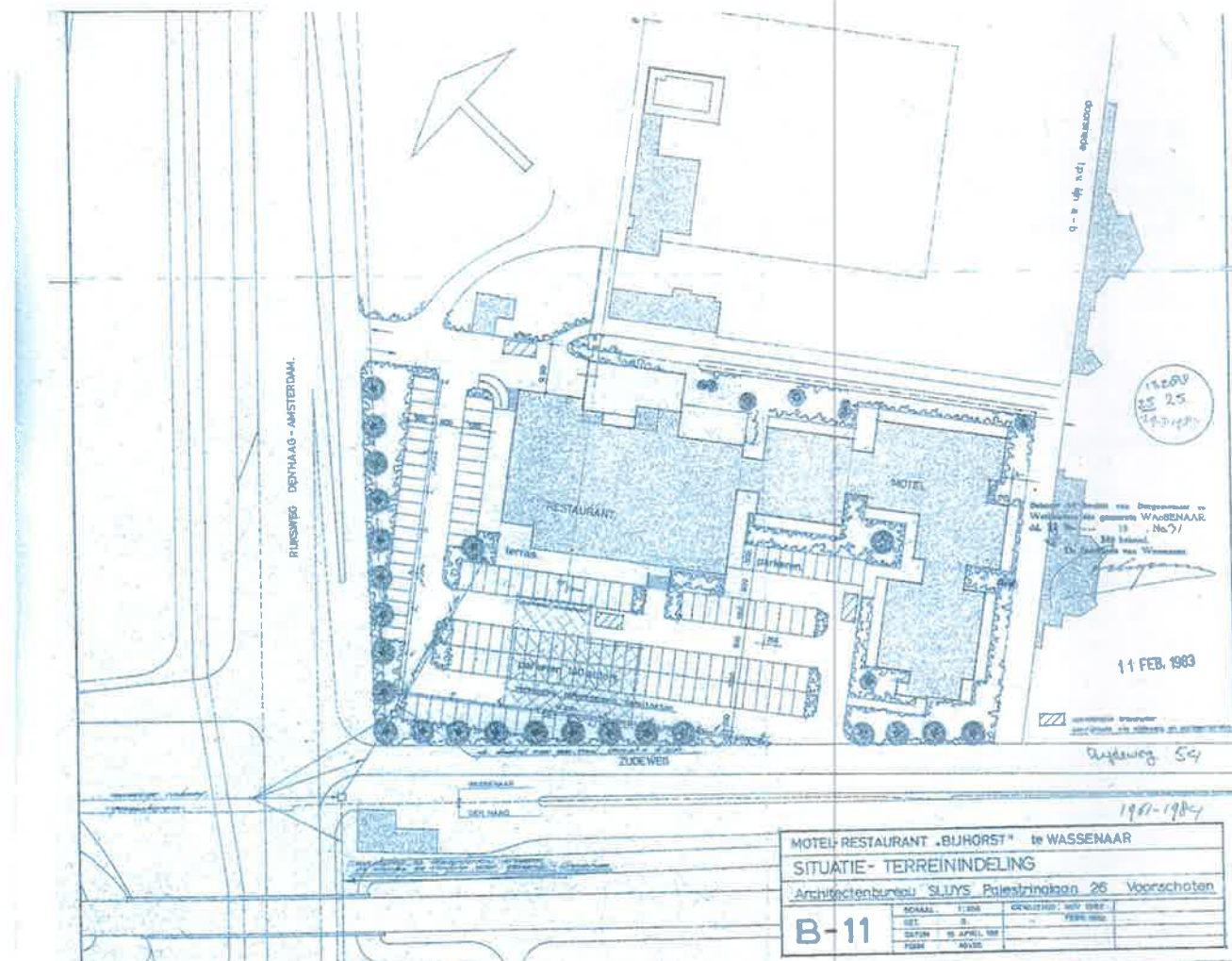
afbeelding 44. Zijdeweg 54, 1961 verbouwing. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Zijdeweg 54.

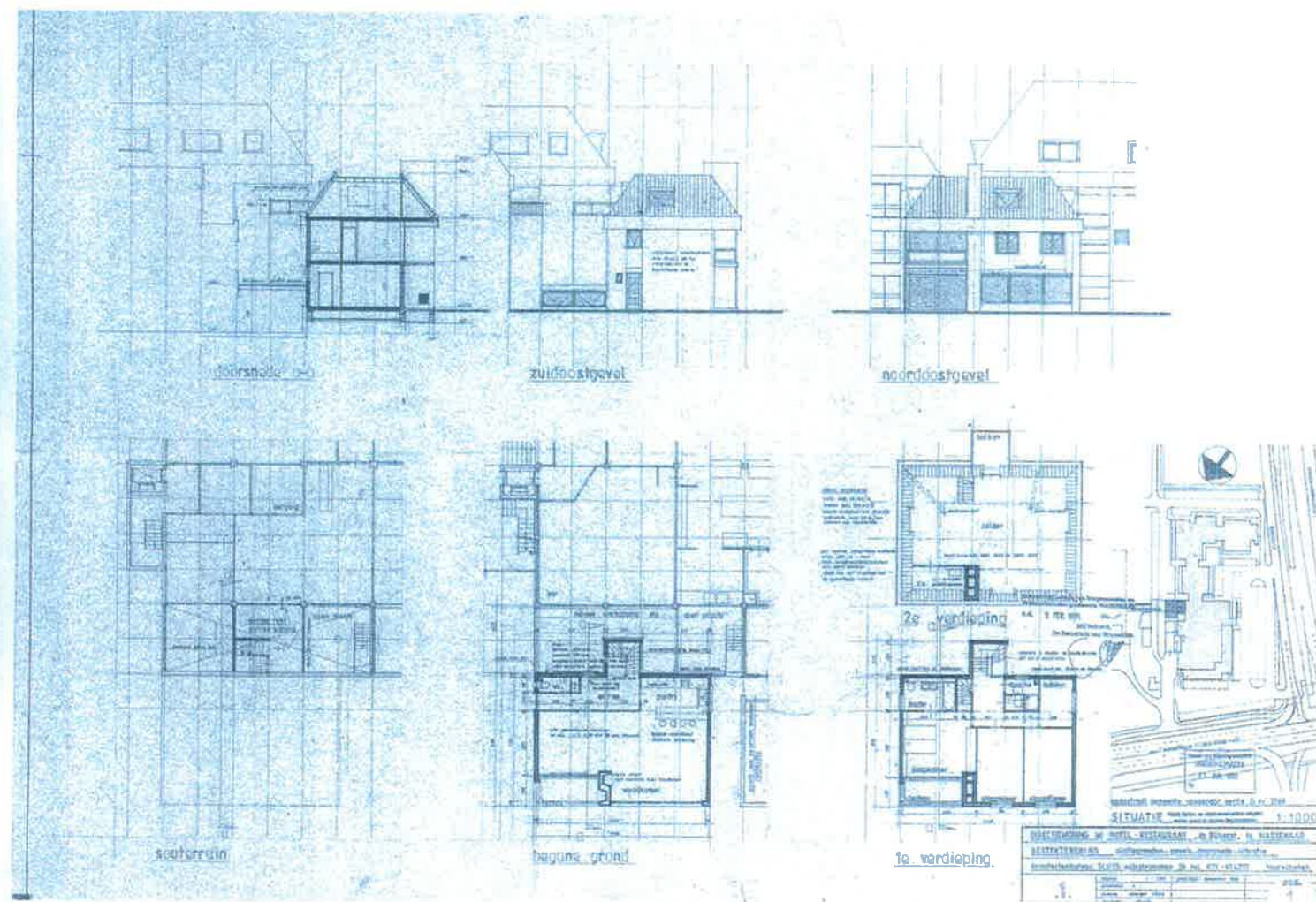
afbeelding 45. Zijdeweg 54, 1961 verbouwing. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Zijdeweg 54.

afbeelding 46. Zijdeweg 54, 1963 bestaand. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Zijdeweg 54.

afbeelding 47. Zijdweg 54, 1983 nieuwe toestand. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Zijdweg 54.

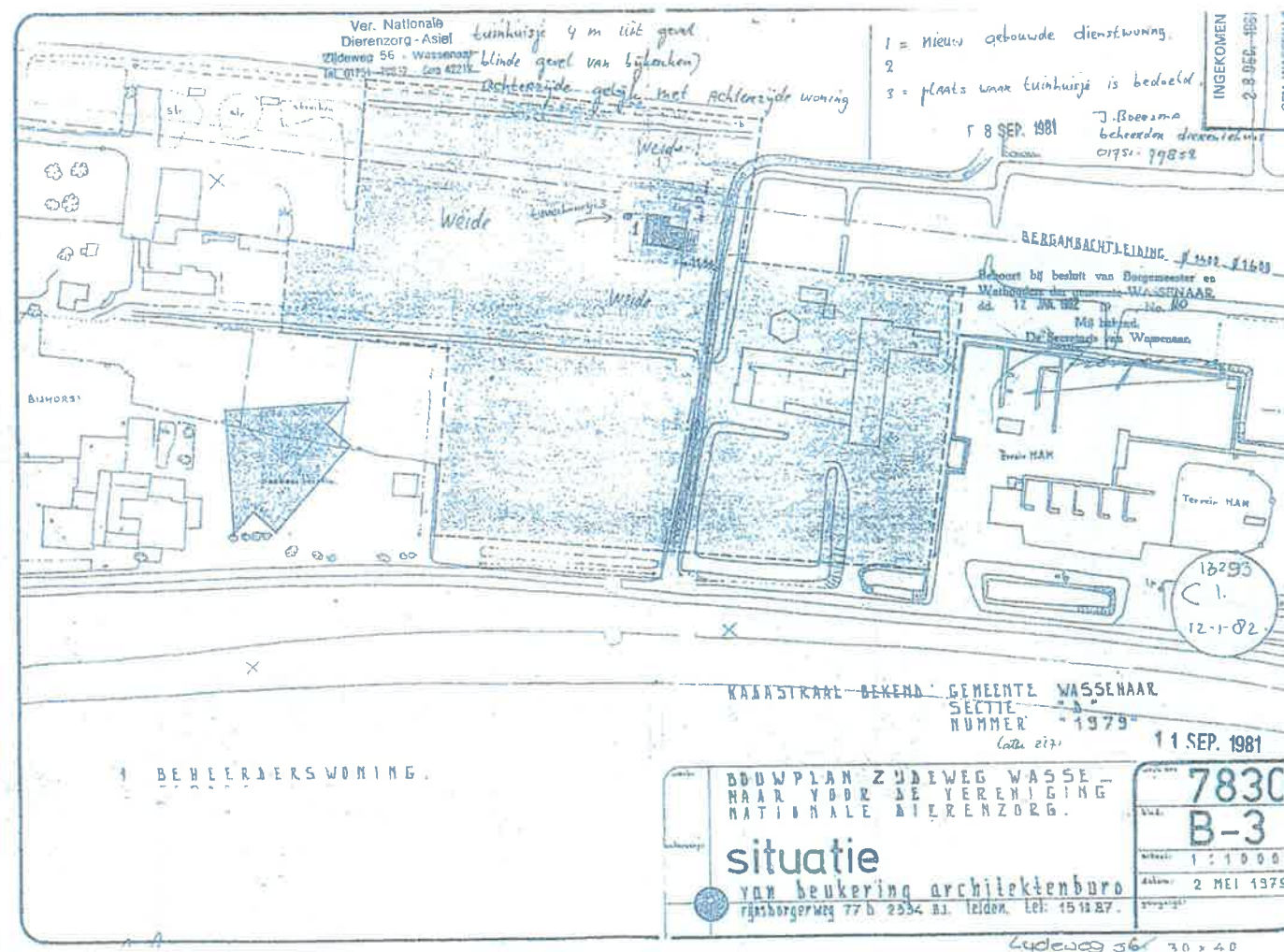
afbeelding 48. Zijdeweg 54, 1993. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdossier Zijdeweg 54.

Zijdeweg 55a (Beheerderswoning Dierenzorg)

In 1979 werd de huidige beheerderswoning van de Stichting Nationale Dierenzorg aan de noordzijde van het terrein van de boerderij Welgelegen gebouwd naar ontwerp van het architectenbureau Van Beukering uit Leiden. De woning werd daarbij vormgegeven in een voor die tijd kenmerkende traditionele landelijke bouwstijl waarbij het woonhuis als een kleine boerderij onder een wolfsdak werd vormgegeven. Karakteristiek zijn de forse dakoverstekken, de brede daklijsten en de relatief kleine roedenramen in de gevels. De voorgevel, de zuidelijke kopgevel, bezit een brede pui met openslaande deuren op de begane grond en een samengesteld tweelicht met vierruits roedenramen op de eerste verdieping. De ingangszijde, de westzijde, is verbijzonderd door het dakvlak ter plaatse van de voordeur te verlengen, alsmede door de plaatsing van een brede dakkapel met roedenramen. De machinale vormbakstenen spouwmuren werden vermoedelijk in een latere fase witgeschilderd.

afbeelding 49. Overzicht van de voorgevel van de beheerderswoning, gezien richting het noordoosten. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 50. Zijdegeweg 55a, 1979 situatie nieuw. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoos Zijdegeweg 55a.

Zijdeweg 56 (Boerderij Welgelegen)

De boerderij Welgelegen dateert uit de 17de eeuw. De boerderij met het verhoogde woonhuisgedeelte en de lagere lange stal behoort tot het veel voorkomende boerderijtype in Wassenaar en Voorschoten, en komt sterk overeen met de nabijgelegen boerderij 'De Os', Zijdeweg 57. Het huidige woonhuisgedeelte met kelder en opkamer, alsmede de kap met schaargebinten, stamt in ieder geval nog uit de bouwtijd. De voorgevel bezit fijn metselwerk in kruisverband met klezoren op de hoeken en kent nog een kruiskozijn met roedenramen en luiken ter hoogte van de eerste verdieping.

In de 18de eeuw werd aan de zuidzijde van het woonhuisgedeelte een vleugel gebouwd, die aanvankelijk als zomerhuis en later als arbeiderswoning werd ingericht. Ook deze éénlaagse vleugel werd voorzien van een zadeldak, topgevel met schouderstukken en geveltop, en gevels met tweelichten. Mogelijk werd in deze fase ook het stalgedeelte versteend en werd het het woonhuisgedeelte gemoderniseerd, alwaar de kruiskozijnen grotendeels door schuiframen vervangen werden. Het geheel werd later nog gewitkalkt, waarbij de plint van de muren zwart geteerd werd.

Tot aan de komst van Dierenzorg in 1946 was de boerderij nog als boerenbedrijf in gebruik. De toenmalige veehouder W.M. Duyndam hield er 45 koeien. Blijkens een beschrijving van J. de Haan uit 1943 was het werkhuis van de veestal middels een houten schot afgescheiden. In dit werkhuis waren nog een koelbak, pomp en bostelput met een luik in de buitenmuur. Bij de boerderij was ook nog een houten karnmolengebouwje en waren twee hooibergen, te weten een oude 4 roeden hooiberg en een destijds recenter zeskantig exemplaar met 3 roeden.

Na de oorlog verhuurden de gezusters M.J. en W.C. Duyndam de stal aan de Vereniging Nationale Dierenzorg, die hier een asiel voor honden en katten huisvestten. In 1949 kon de vereniging de boerderij aankopen, waarna diverse verbouwingen en uitbreidingen met dierenverblijven volgden.

In 1952 en 1953 werden de eerste hondenverblijven aan de noordzijde van de boerderij in twee fasen gebouwd. De hokken waren uitgevoerd als eenvoudige gemetselde éénlaagse gebouwtjes onder een platdak, en waren voorzien van een binnen- en buitenhok. De oude hooiberg, die tot dan toe nog gesitueerd was op noordwestelijke hoek van het terrein naast de boerderij, werd daarbij verplaatst naar zijn huidige meer oostelijker gelegen plek. De verbouwing van boerderij werd uitgevoerd naar plannen van W. Huner.

In 1960 werden de bestaande hondenverblijven aan de noordzijde van de

boerderij Welgelegen met een bouwdeel uitgebreid. De hokken waren uitgevoerd als eenvoudige gemetselde éénlaagse gebouwtjes onder een platdak, en waren voorzien van een binnen- en buitenhok.

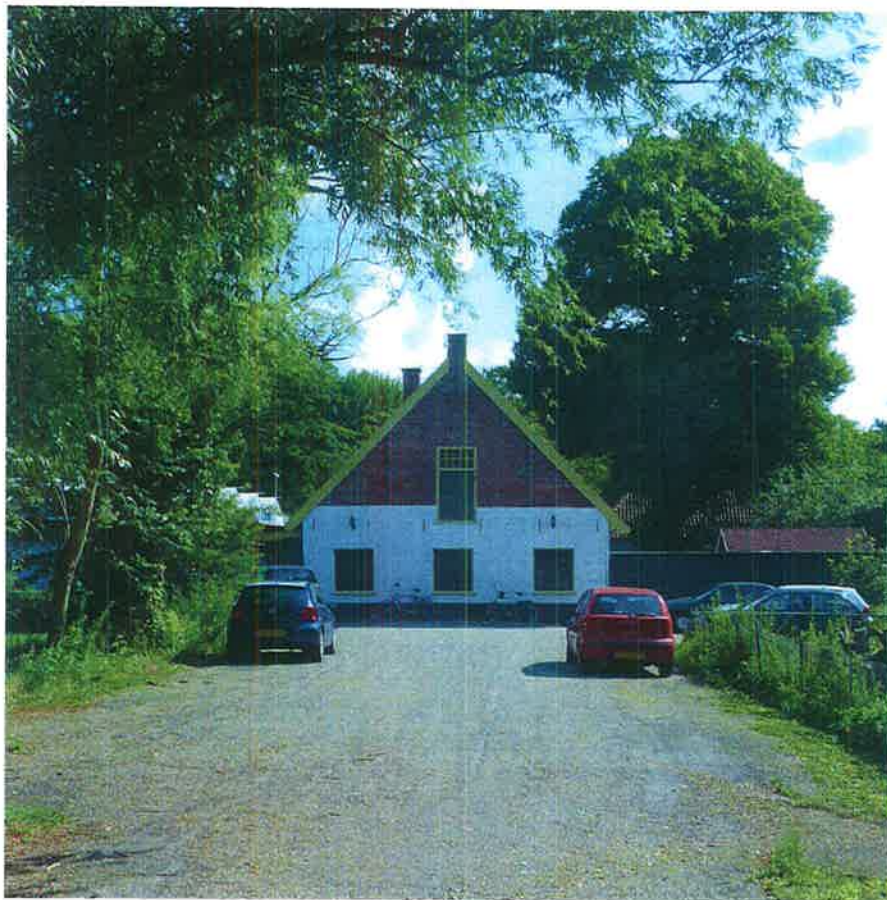
In 1972 en 1973 vond de eerste restauratie van de boerderij plaats, waarmee een bedrag van fl. 600.000,- gemoeid was. Tijdens de restauratie werd het dak vernieuwd en werd de ingang van het asiel verlegd van de stal naar het achterhuis. Verder werd de opkamer ingericht als bestuurskamer, waarbij in de noordgevel een extra schuifraam werd aangebracht. Diverse andere ramen werden van roedenramen met een fijne 18de-eeuwse verdeling voorzien.

In 1996 werden de bestaande buitenhokken en speelplaatsen voor honden aan de noordzijde van de boerderij Welgelegen gesloopt om plaats te maken voor een nieuwe vleugel met inpandige hokken en speelplaatsen voor de honden. Het gebouw werd uitgevoerd met bakstenen gepleisterde wanden en werd voorzien van een strook met glazen bouwstenen direct onder de dakrand van het plattedak. De aanbouw werd uitgevoerd naar plannen van het architectenbureau Dek & partners uit Voorburg.

In 2007 vond de tweede restauratie van de boerderij plaats, waarbij de scheuren in de gevels werden ingeboet, funderingen plaatselijk hersteld, kozijnen aangeheeld en uitgestukt, terwijl ook het pannendak opnieuw herlegd werd en de goten vervangen werden. De in 1972 gehydrofobeerde gevels werden gereinigd, waarna deze met een kalkschlemlaag afgewerkt en geschilderd werden. In verband met de vocht- en zoutproblemen werden de plinten gepleisterd en zwartgeschild in plaats van het oorspronkelijke teerwerk. Ook het interieur van het zomerhuis werd gerenoveerd, waarbij aan de hand van de aangetroffen bouwsporen de 18de-eeuwse schouw met kaarsnis weer hersteld is. De werkzaamheden werden uitgevoerd naar plannen van het bureau Vlaardingerbroek & Wevers door aannemingsbedrijf Huurman uit Delft.

Markant is de toegangsweg tot de boerderij, die van meet af aan via het achtererf aan de westzijde uitkwam op de Zijdeweg. Een dergelijke entree is eveneens nog herkenbaar bij boerderij 'De Os'.

De omgeving van de boerderij is sinds de komst van Dierenzorg veranderd. Aan de zuidzijde van de stalvleugel bevinden zich thans de buitenverblijven van de honden, terwijl aan de noordzijde de vleugel uit 1996 gesitueerd is. Aan de westzijde is nog een door sloten omgeven boomgaard aanwezig en ook de oostzijde met het erf, de hooiberg, de weilanden, sloten en knotwilgen heeft zijn landelijke karakter nog behouden.

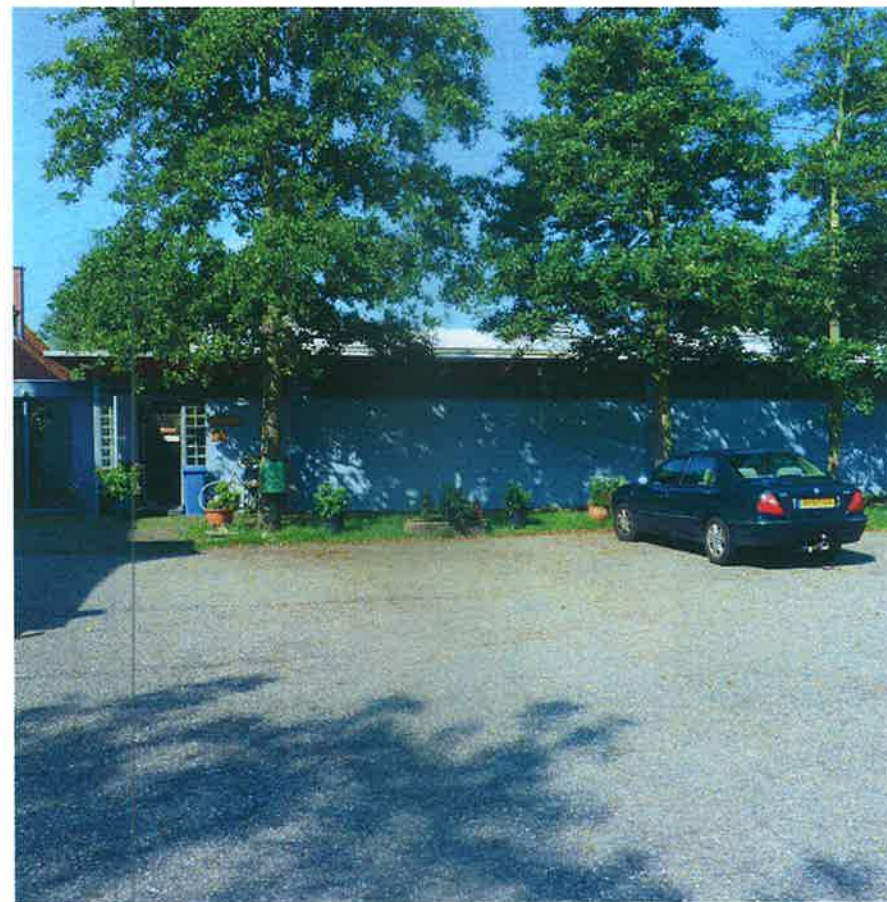
afbeelding 51. Overzicht van de westgevel van de boerderij "Welgelegen", gezien vanaf de Zijdegeweg. Markant is dat dit van oudsher de toegangsweg tot de boerderij was. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 52. Zicht op het woonhuisgedeelte van de boerderij "Welgelegen", gezien richting het zuiden. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 53. Overzicht van de oostgevel van de vleugel ten zuiden van de boerderij "Welgelegen", gezien richting het zuiden. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 54. Overzicht van de oostgevel van de hondenverblijven ten noorden van de boerderij "Welgelegen", gezien richting het westen. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 55. Zicht op de bergingen ten noordoosten van de boerderij, gezien richting het noorden. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

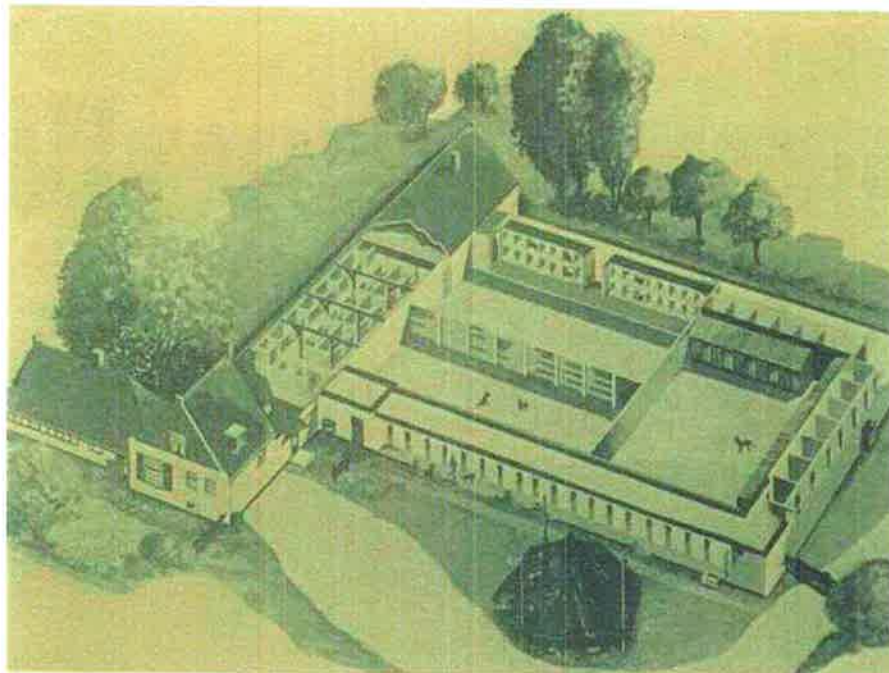
afbeelding 56. Overzicht van de hooiberg ten noorden van de boerderij, gezien richting het noordwesten. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 57. Boerderij Welgelegen, gezien vanuit het noordoosten, ca. 1942. De boerderij is hier nog als agrarisch bedrijf in gebruik met rechts het erf en de hoek van de hooiberg. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv. nr. 02116.

afbeelding 58. Boerderij Welgelegen, gezien vanuit het zuidwesten, ca. 1942. De boerderij is hier nog als agrarisch bedrijf in gebruik. Karakteristiek zijn de vier hoge bomen, waarvan er momenteel nog één in de hoek van de boerderij en zijleugel behouden is. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 06229.

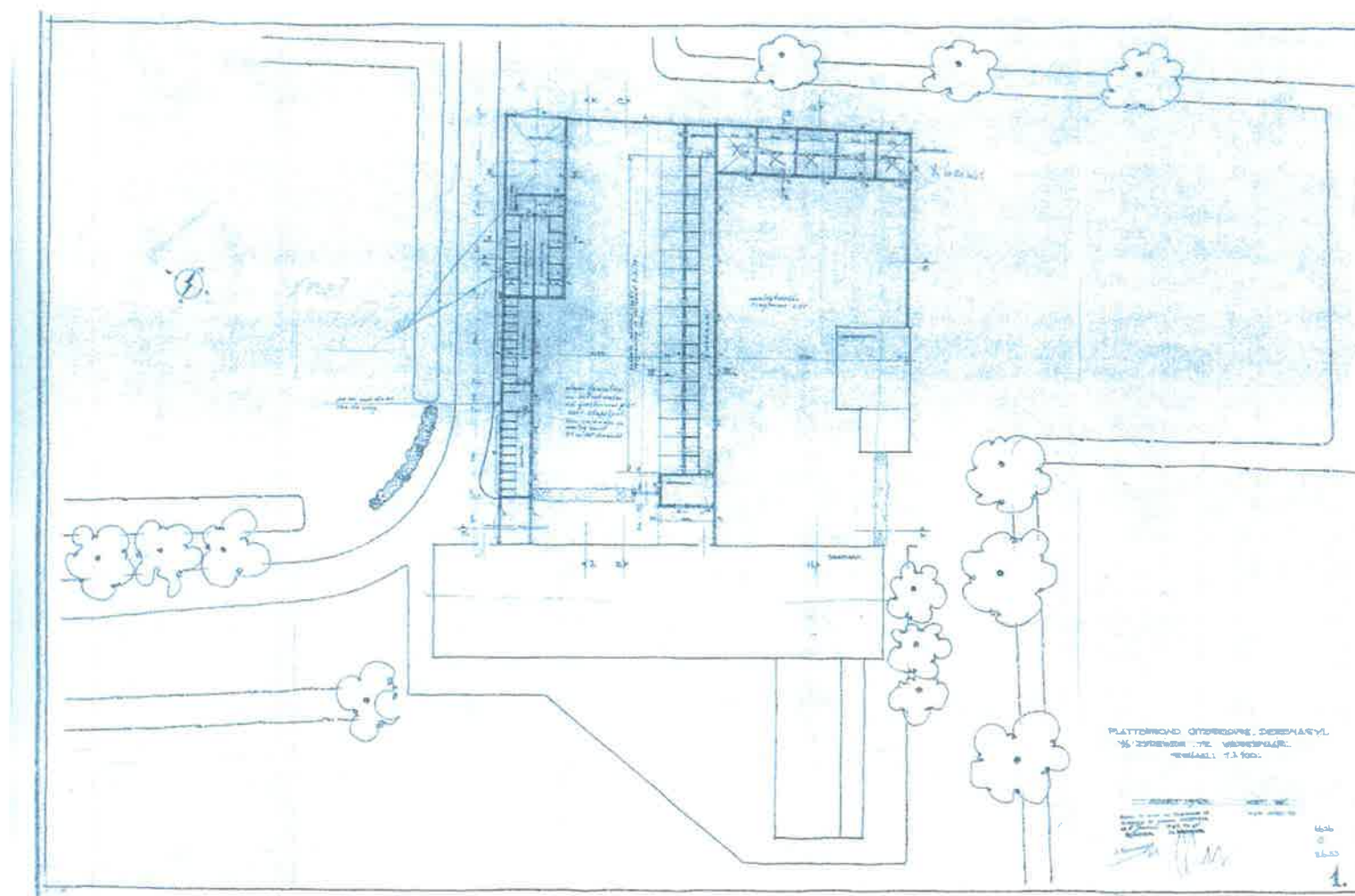

afbeelding 59. Opengewerkte tekening van de boerderij Welgelegen met het dierenasiel. Ten gevolge van de aangebouwde dierenverblijven werd de toegangsweg verlegd naar het noorden om uit te komen bij de entree naast het woonhuisgedeelte. Tekening Vereniging Nationale Dierenzorg, ca. 1975. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02102.

afbeelding 60. Foto van de boerderij Welgelegen met het dierenasiel, gezien vanuit het noorden. Op de voorgrond is de verplaatste hooiberg te zien. Foto Vereniging Nationale Dierenzorg, ca. 1975. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02099.

57

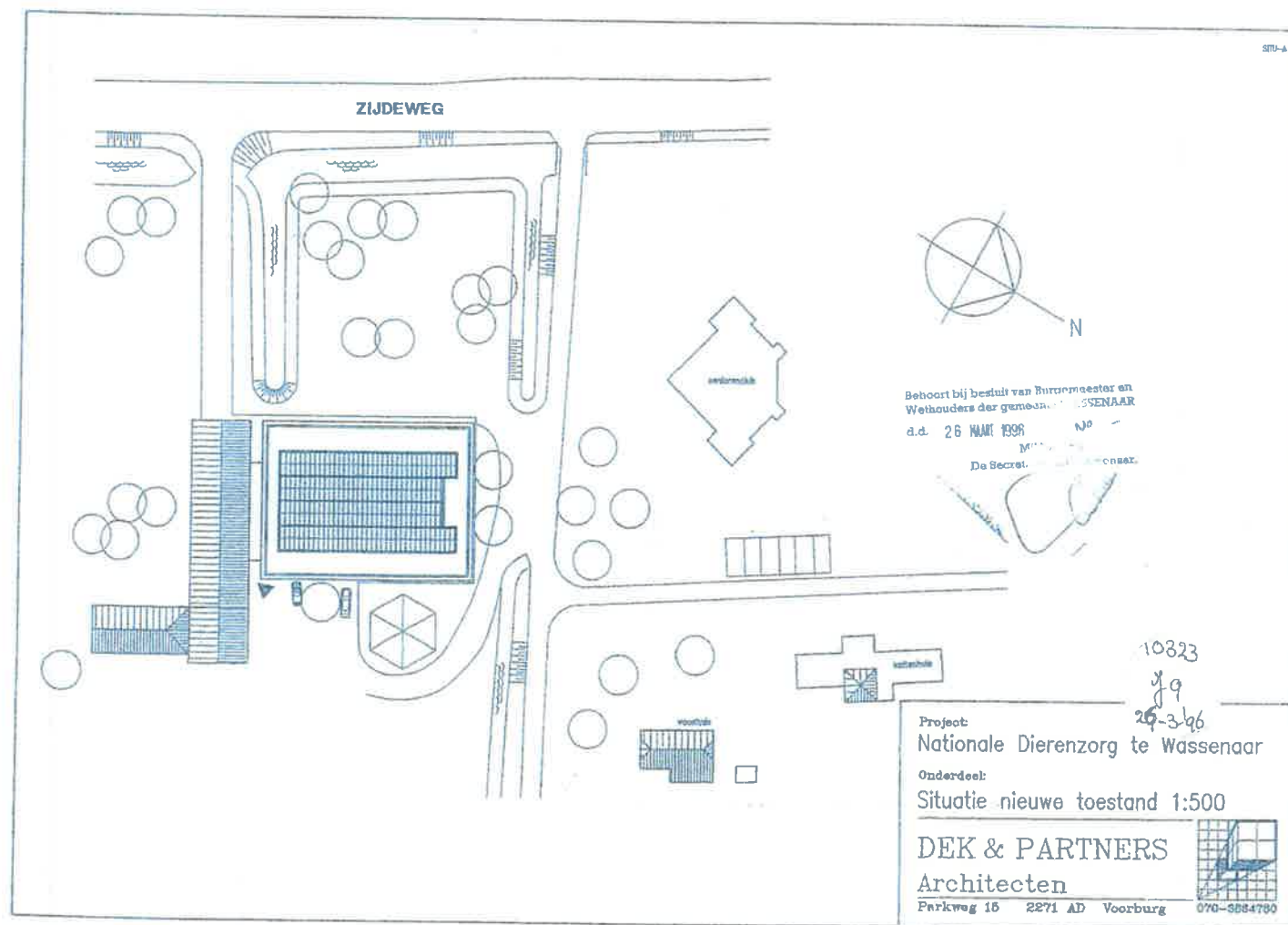

afbeelding 62. Zijdegeweg 56, 1960, uitbreiding met extra dierenverblijven. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Zijdegeweg 56.

afbeelding 66. Zijdeweg 56, 1996, nieuwe toestand. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoosier Zijdeweg 56.

Overige bouwwerken op terrein Stichting Nationale Dierenzorg

In 1985 werd de seniorenclub gebouwd. Het gebouw werd ontworpen en gebouwd door de bouwonderneming Wilma West uit 's-Gravenhage. Tevens werd het omliggende terrein met een speelweide en paadje met bossages aangelegd.

In 1987 werd de schuur aan de westzijde van de boerderij Welgelegen afgebroken, en werd aan de oostzijde tegen een andere bestaande schuur een nieuw bouwvolume in de vorm van een ponystal van 6 x 3 meter gerealiseerd. Tevens werd het kattenhuis gebouwd naar plannen van architect J.W. Jansen uit Oegstgeest.

In 1990 werd het kattenhuis aan de zuidzijde uitgebreid met één travée van ca. 4,80 x 4,80 m voorzien van gepotdekselde delen. De uitbreiding werd gerealiseerd door aannemingsbedrijf Van Leeuwen uit Alphen aan den Rijn.

In 1996 werd tijdens deze bouwwerkzaamheden van de nieuwe vleugel aan de boerderij eveneens een 'ziekenboeg' als aanbouw aan de bestaande 'seniorenclub' gerealiseerd.

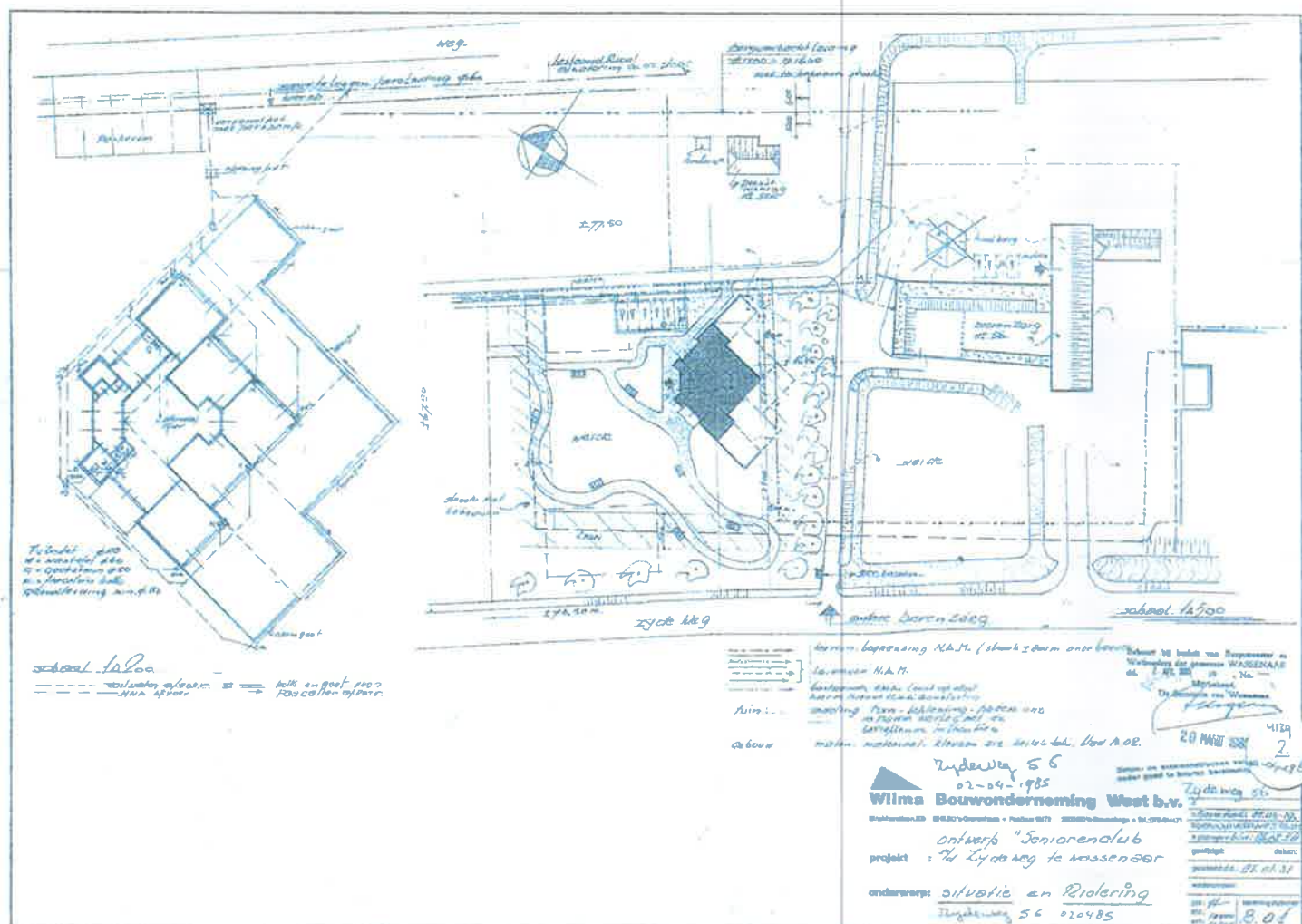
afbeelding 67. Zicht op de noordgevel van de seniorenclub, gezien richting het zuiden. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

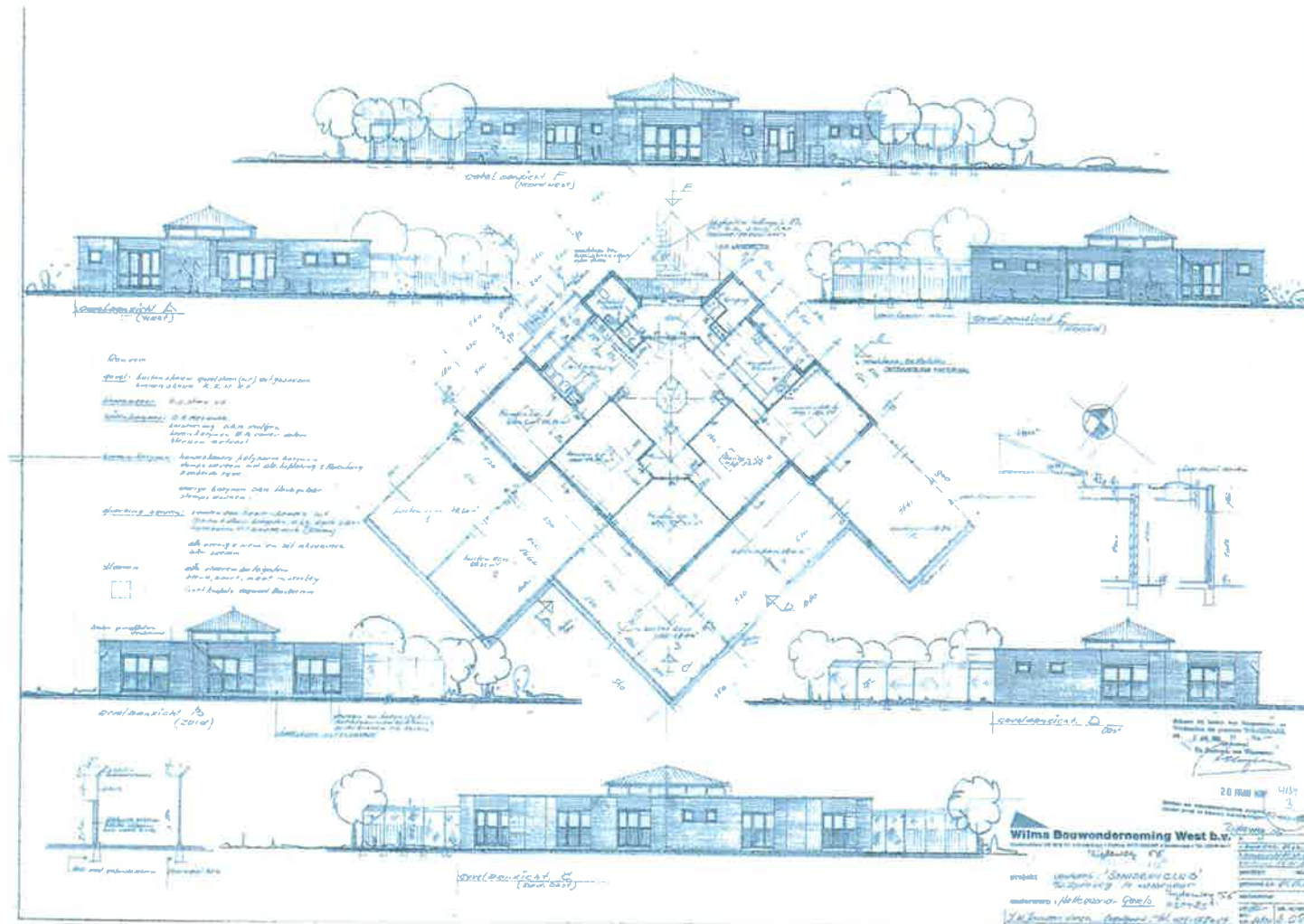
afbeelding 68. Zicht op de speelweide van de seniorenclub, gezien richting het westen. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 69. Zicht op de westgevel van het kattenhuis, gezien richting het oosten. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

afbeelding 70. Zijde weg 56, 1985, bouw seniorenclub. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Zijde weg 56.

afbeelding 71. Zijdweg 56, 1985, bouw seniorenclub. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Zijdweg 56.

Zijdeweg 56a en 57a "De Weteringhoeve"

Dit gebouw werd in 2002 gesloopt ten behoeve van de aanleg van de Verlengde Landscheidingsweg. In 1932 werd het gebouwd door de heer J. van den Berg, waarbij gebruik werd gemaakt van de resten van een oudere boerderij. Blijkens de bouwtekening betrof het daarbij de kelder van de voormalige boerderij, die in het woonhuis werd opgenomen (afbeelding 78). Blijkens de bouwtekening, ondertekend door zowel de opdrachtgever als de aannemer, de heer H.H. Brockhaus, betrof het een rechthoekig huis met een kelder, hooggelegen begane grond en een eerste verdieping onder een zadeldak. De kelder onder het huis was van een voorganger en werd in het nieuwe huis hergebruikt, waardoor de hooggelegen woonverdieping ontstond. De eengezinswoning was opgetrokken in baksteen, voorzien van een pannendak met dakoverstekken en doorgaande lateien boven de ramen, karakteristiek voor de architectuur van de jaren '30 in de 20ste eeuw.

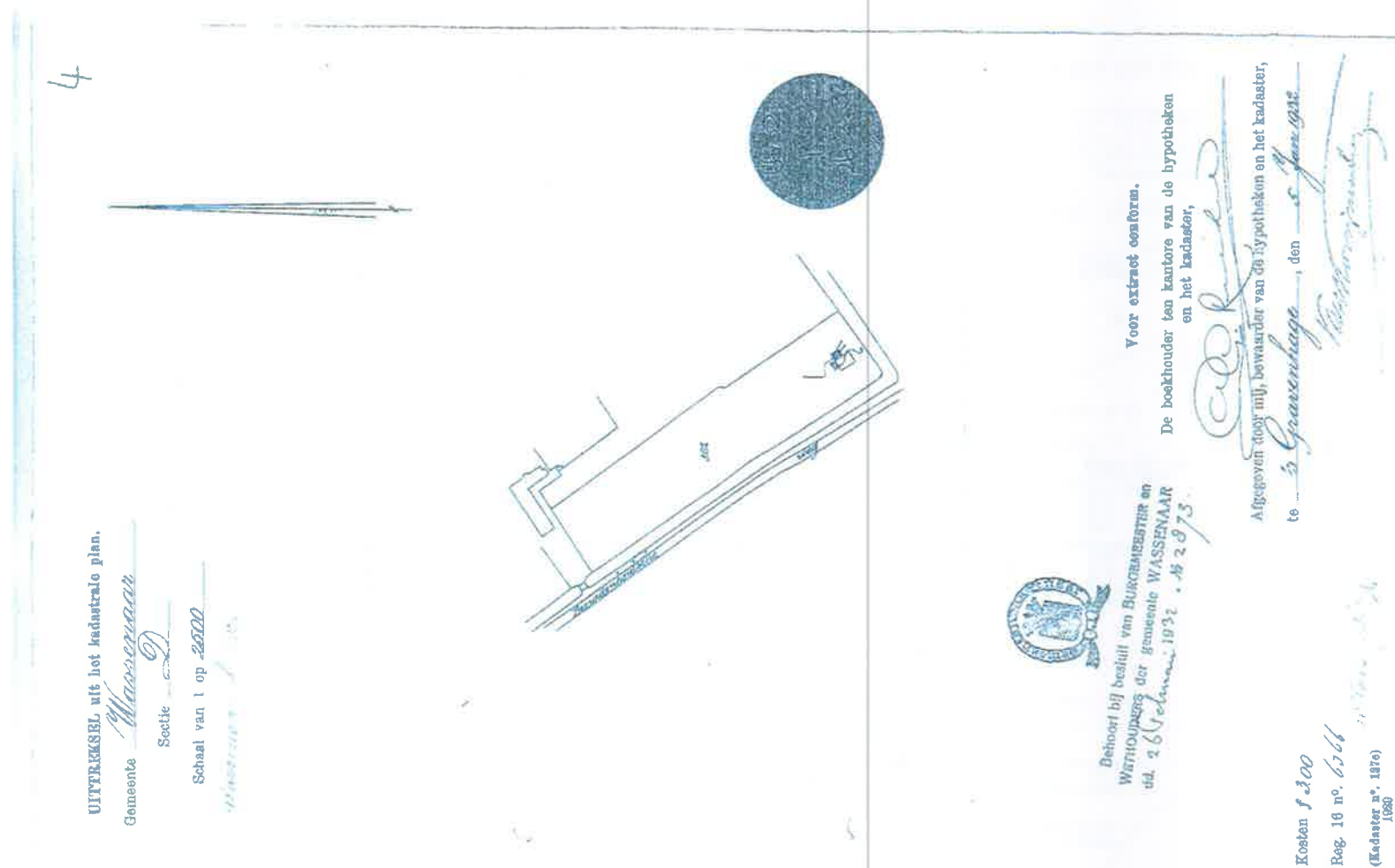
afbeelding 74. Zicht op het terrein van de voormalige boerderij Zijdeweg 56a, gezien richting het noorden. Foto: Vlaardingerbroek & Wevers, juli 2011.

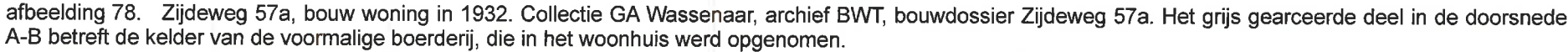
afbeelding 75. Foto van de noodwoning uit 1950, in 1999 naast, Zijdeweg 57a. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 05266.

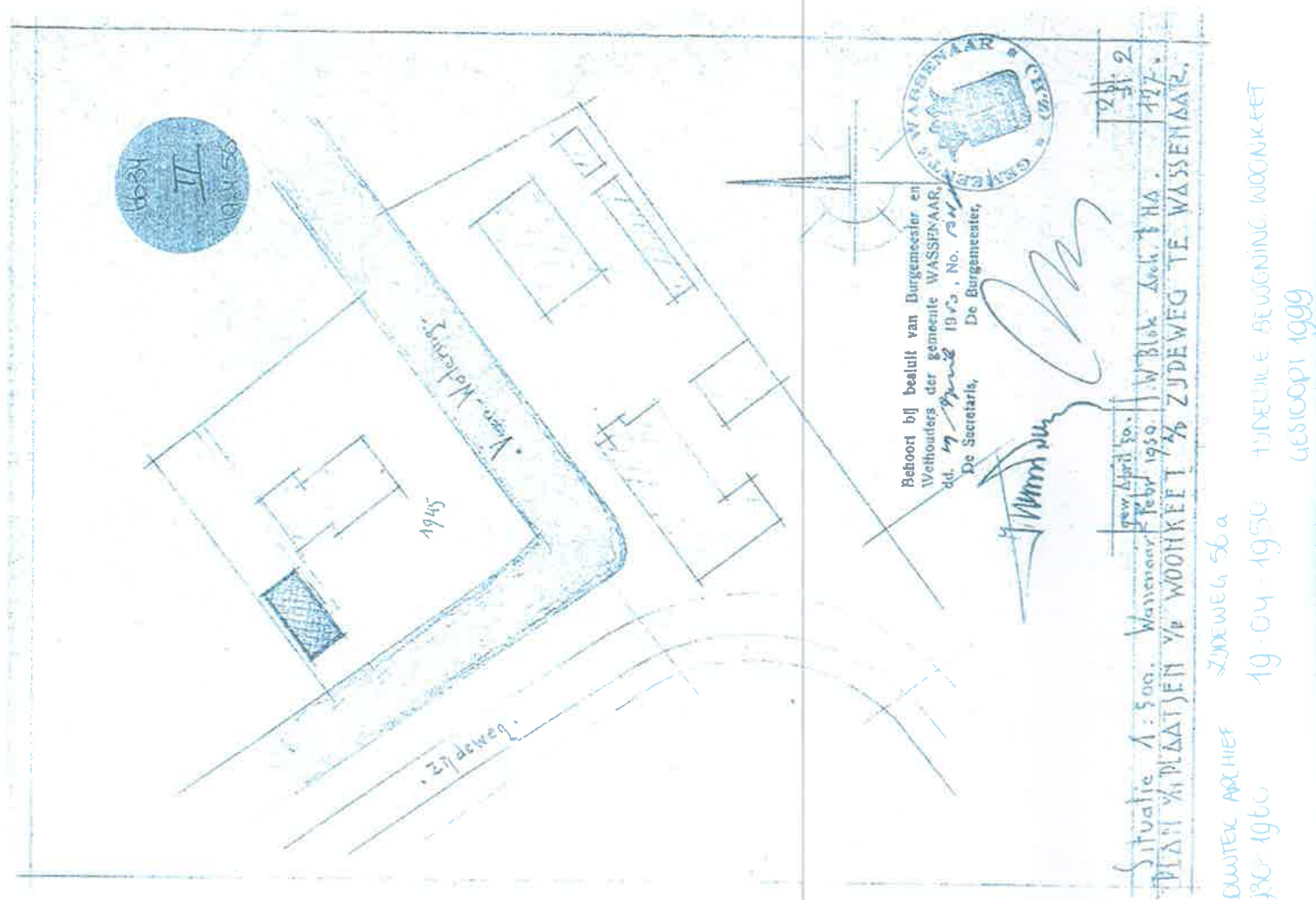

afbeelding 76. Het pand Zijdeweg 57a, in 1999, kort voor de sloop. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 05270.

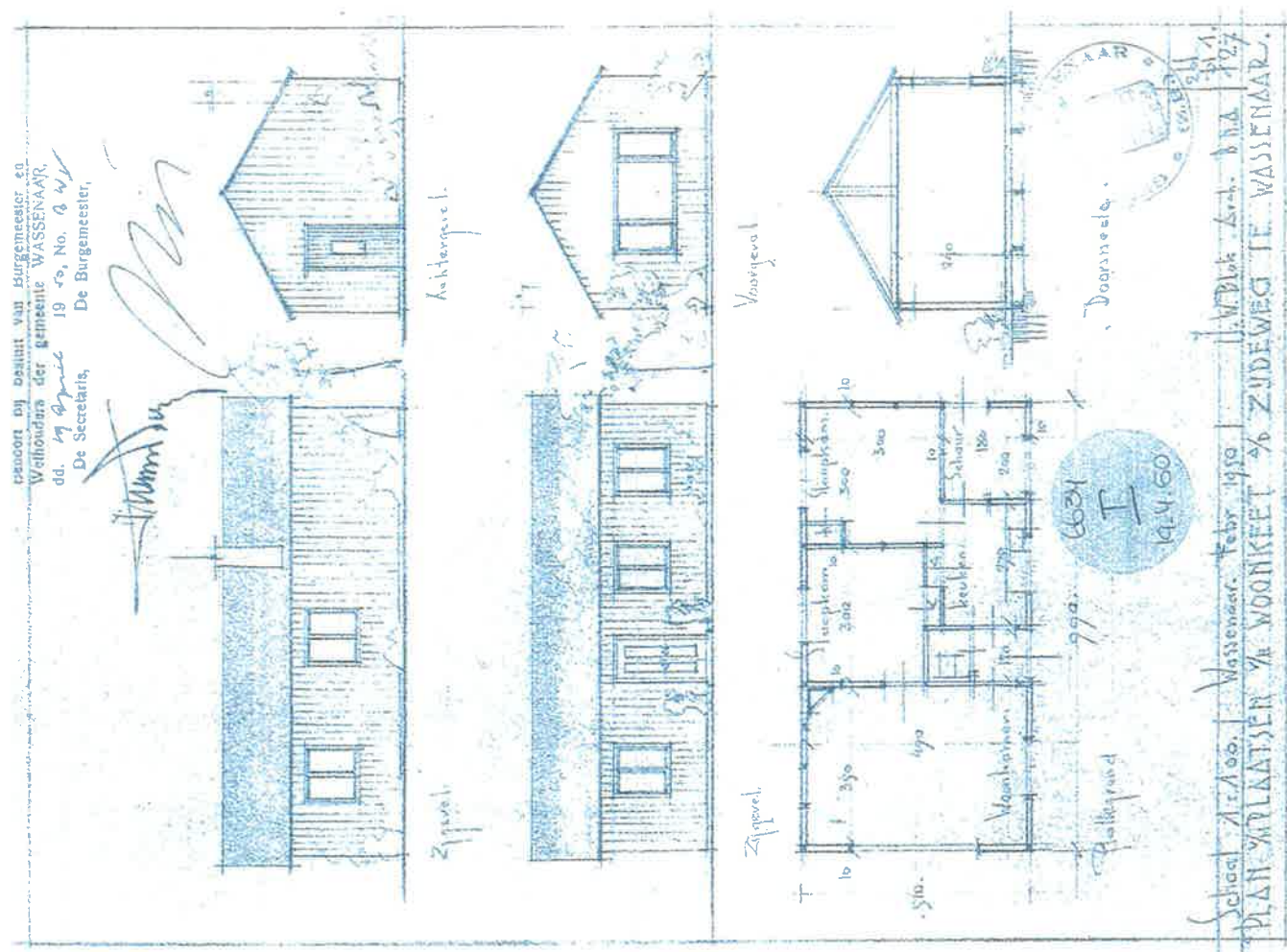

afbeelding 77. Zijdedeg 57a, situatie 1932, uitbreiding. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoosier Zijdedeg 57a.

afbeelding 79. Zijdeweg 56a, 1950, bouw tijdelijke woning. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdossier Zijdeweg 56a.

afbeelding 80. Zijdeweg 56a, 1950, bouw tijdelijke woning. Collectie GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoossier Zijdeweg 56a.

ONTWIKKELING VAN HET LANDSCHAP

Het terrein van het huidige hotel Van der Valk en de boerderij Welgelegen is gelegen in een karakteristieke landschappelijke zone, tussen het duingebied in het noorden en het veenweidegebied aan de zuidzijde.

Ontstaansgeschiedenis

De oorsprong van het gebied begon omstreeks 4400 v. Chr., waarbij het huidige Hollandse kustgebied ontstond als een strandwallen-, strandvlakten en duingebied. De lagere delen tussen de strandwallen gingen in een later stadium vervenen. Vanaf 2000 v. Chr., de overgang van het Laat-Neolithicum naar Vroege Bronstijd, zou er al sprake van bewoning in het gebied moeten zijn, blijkens diverse archeologische vondsten.

Romeinse Tijd

Vanaf de Romeinse Tijd is de informatie omtrent de bewoning in het gebied nauwkeuriger. In het gebied, dat destijds door de Cananefanten bewoond werd, lagen diverse forten langs de Oude Rijn, onder andere bij Leiden, Valkenburg en Katwijk. Het economische centrum was het Forum (H)adriani, dat bij de buitenplaats Arentsburg in Voorburg lag. Transport geschiedde via de Corbulogracht, de voorganger van het huidige Rijn-Schiekanaal, terwijl over de strandwallen de wegverbindingen liepen. Bij het ineensinken van het Romeinse Rijk vond vermoedelijk een complete ontvolking plaats, zowel als gevolg van vernatting van de bodem, alsmede als gevolg van politieke instabiliteit en economische tegenwind. Vermoedelijk gaf een te intensieve exploitatie van de duin- en veengronden de doodsteek, waarbij de ontgonnen flanken van de oude duinen weer overwoekerden en zodat bos- en veengroei weer verder kon gaan.

Middeleeuwen

Vanaf de vroege middeleeuwen komt de bewoning in het gebied weer op gang. In het gebied zijn enkele zeer vroege kerkstichtingen vanaf de 8ste eeuw, onder andere in Oegstgeest, en Valkenburg. De kerk van Wassenaar stamt uit de 11de of 12 eeuw, maar had waarschijnlijk een oudere houten voorganger, zodat de bewoning al eerder alhier verondersteld mag worden. De dorpen in de veen- en kleigebieden zijn veelal minder oud dan hoger gelegen geestdorpen.

In de perioden tussen 1100-1200 en tussen 1300-1600 vonden de belangrijkste

uitbreidingen van de jonge duinen plaats. Behalve een klimatologische verandering en de aanvoer van zand door de zee, vormde ook de mens een belangrijke oorzaak van de hernieuwde verstuingen. Door het kappen van bossen en ontginning van de meest westelijke strandwallen leidde tot erosie en verstuingen, terwijl ook de door de Hollandse Grafelijkheid uitgezette konijnen de vegetatie geen goed deden. Uiteindelijk verdwenen sommige plaatsen, zoals bijvoorbeeld het in het noordwesten van Wassenaar gelegen plaatsje Berkheide, dat in 1396 door Gilys van Cralingen gesticht was als vissersdorp.

Via het leenstelsel vond geleidelijk aan een centralisatie van de macht plaats. Juist onontgonnen gebieden, zoals de zandverstuingen en duingebieden, werden door de graven van Holland aan hun leenmannen in leen uitgegeven, die verdere ontginning van het gebied toelieten of stimuleerden. Wassenaar was een grafelijk leen, ook wel ambachtsheerlijkheid geheten. De Van Wassenaers gaven op hun beurt ook weer deelgebieden in leen uit, zoals onder andere Raaphorst en Duivenvoorde. De centralisatie van de macht had ook effect op het gebruik van de gronden. De vanoudsher gemeenschappelijk benutte gronden in de duinen en overige wildernissen werden gecontroleerd door houtvesters, aan wie betaald moest worden voor de houtkap, terwijl de ambachtsheer vergunningen voor de houtkap en de jacht kon verstrekken. Vanaf de 15de eeuw zijn er op ambachtsniveau keuren – verordeningen – waarmee het gemeenschappelijk gebruik aan banden werd gelegd. Tevens zijn er keuren in zake het beplanten van de duinen met helmgras. Het toezicht op de helmbeplanting en vervangende boomaanplant vond vanaf 1515 plaats door de twee betrokken hoogheemraadschappen : Van Rijnland en Delfland. De scheiding tussen beide werd gevormd door de Landscheidingsweg.

Vanaf de opkomst van de jonge duinen ging de mens er meer en meer toe over om het achter de strandwallen gelegen veengebied stelselmatig te ontginnen. Vanaf de 10de eeuw werden sommige delen al extensief benut voor de jacht, het verzamelen van veldvruchten en vlechtmateriaal, alsmede voor hakhout. Later, gedurende de 12de, 13de en 14de eeuw, werden de veengebieden ontwaterd, zodat deze aanvankelijk voor akkerbouw ook geschikt gemaakt werden. Door het graven van ontwateringssloten ontstonden langgerekte percelen, de zogenaamde strokenverkaveling. Omdat vanuit diverse oudere nederzettingen,

wegen en strandwallen verkavelingen gestart werden, botsten de pioniers van weerszijden van de grens van hun territoir op elkaar. De aldus ontstane grenzen zijn gemakkelijk in de parcellering als een 'ritssluiting' te herkennen, zoals bijvoorbeeld de 'Scheysloot', die de ontginningen van Voorschoten en Wassenaar nog altijd scheidt. Doordat uiteindelijk er niet voldoende water kon worden afgevoerd, en doordat de veengebieden ten gevolge van de ontwatering verder inklonken, werden de veengronden uiteindelijk weer natter, zodat de akkerbouw moest plaatsmaken voor veeteelt op deze gronden. Vanaf de 17de eeuw waren de ontgonnen gronden grotendeels reeds de huidige weidegebieden voor de veeteelt.

Boerderijlocaties

De locaties van de boerderijen in de veenweidegebieden is daarbij markant, omdat de boerderijen ongeveer 300 meter zuidelijker liggen van de Rijksstraatweg, juist in het veengebied. Deze boerderijen, onder andere Persijn, Langenhorst, De Os, Welgelegen en Marlot, liggen juist op een strandwal, zodat deze goed op zandgrond gefundeerd zijn en op een strategische plaats nabij de overgang van hoog naar laag terrein zijn gelegen. Hierdoor kon, nadat de gebieden vanaf de 17de eeuw natter werden, nabij de boerderijen toch nog op zeer beperkte schaal akkerbouw, in de vorm van moestuinen, plaatsvinden. Op de kadastrale minuut uit 1832 blijkt ook het grondgebruik, waarbij sommige percelen tussen de Rijksstraatweg en de oude strandwal nog als bouwland in gebruik zijn. Hierop zijn ook de (moes)tuinen nabij de boerderijen te herkennen. Markant was ook de ontsluitingsstructuur van het boerderijenlint, waarbij de toegangsweg vanaf de Rijksstraatweg langs één van de sloten van de strokenverkaveling zuidwaards liep, om ter hoogte van de boerderij met een knik naar het oosten te gaan en bij het stalgedeelte aan de achterzijde van de boerderij te eindigen. Het erf lag veelal aan de noordzijde van de boerderij, waaraan de overige bijgebouwen en hooibergen gesitueerd waren.

In het gebied zijn vermoedelijk Persijn en de Blauwe Kamer, de voorganger van het buiten Marlot, de oudste bewoningsplaatsen. Blijkens de kaart van Balthasar Florisz. van Berckenrode uit 1615 was er ter plaatse van de boerderij Welgelegen een oudere, mogelijk 16de eeuwse, voorganger. Het merendeel van de nog bestaande boerderijen dateert uit de 17de eeuw, zoals het huidige Welgelegen en boerderij De Os, hetgeen mogelijk met de vernatting en daarmee gepaard gaande gewijzigde bedrijfsvoering van akkerbouw naar veeteelt kan

samenhangen.

Ontwikkelingen sinds de 17de eeuw

Blijkens de diverse topografische kaarten is het gebied nauwelijks veranderd sinds de 17de eeuw. Op de kaart van Balthasar Florisz. van Berckenrode uit 1615 zijn de Rijksstraatweg, de landscheidingsweg en het veengebied met de strokenverkaveling al afgebeeld, evenals de boerderijen Welgelegen en Langenhorst. In de loop van de 17de eeuw werd boerderij De Os, Zijdegeweg 57, tussen Welgelegen en Langenhorst gesticht.

In de 18de eeuw werden vermoedelijk de buitenplaatsen Langenhorst en Marlot aangelegd ter plaatse van de reeds bestaande boerderijlocaties. In de late 18de en vroege 19de eeuw werd het park van Langenhorst verlandschappelijkt. Hierdoor veranderde het aanvankelijk open veenweidegebied ter hoogte van het genoemde boerderijenlint, waarbij tuinen en parken de desbetreffende strokenkavels meer gesloten maakten. Doordat de boerderij Welgelegen zijn agrarische bestemming behield, bleef dit deel van de strokenverkaveling grotendeels open.

In de 19de eeuw werden diverse kleinere gebouwen langs de Rijksstraatweg opgetrokken. Rijksstraatweg 823 staat reeds op de kadastrale minuut van 1832, zodat deze bij het landgoed Langenhorst behorende dienstwoning vermoedelijk uit het begin van de 19de eeuw stamt. Markant is de scheiding tussen de oprijlaan van de buitenplaats en de dienstweg, die vanaf de Zijdegeweg achter Rijksstraatweg 823 naar boerderij 'De Os' liep. De woning Rijksstraatweg 827 dateert vermoedelijk uit het midden van de 19de eeuw, aangezien deze op de Topografische kaart uit 1876 al is weergegeven. Tevens was er op de hoek van de Zijdegeweg en de Rijksstraatweg een huis, de voorganger van het latere café 'Bijhorst', alsmede boerderij "De Landbouw" aan de zuidzijde (Zijdegeweg 58), die in 1868 gesticht werd. De woning Zijdegeweg 51-52 dateert uit het laatste kwart van de 19de eeuw, daar deze voorkomt op de Topografische kaart van 1896.

In de 20ste eeuw wijzigde zowel de infrastructuur als de bebouwing erlangs enkele malen. Ter plaatse van de Landscheidingsweg werd de Hofpleinlijn door de Zuid-Hollandsche Electriche Spoorweg-Maatschappij aangelegd vanaf 1901 en deze werd tussen 1907 en 1908 in gebruik genomen als spoorlijn die Rotterdam Hofplein via Den Haag met Scheveningen verbond. Het was de eerste elektrische spoorverbinding in Nederland. Het traject ter hoogte van Wassenaar

werd in 1953 gesloten, waarna van het tracé een autoweg gemaakt werd. In 2003 werd deze weg geheel vernieuwd en tot aan de A4 doorgetrokken als N14.

Ook de Rijksstraatweg werd diverse malen gemoderniseerd en verbreed. In 1906 werd hier Villa "Klein Huize", Rijksstraatweg 825, als onderdeel van het landgoed Langenhorst gebouwd. Deze villa werd in 1934, 1959 en 2009 ingrijpend verbouwd en uitgebreid.

Het perceel dat het meest intensief veranderde in de 20ste eeuw was 'Bijhorst', Zijdegeweg 54, dat als café in 1917 geheel nieuw gebouwd werd. Het werd gemoderniseerd en uitgebreid in 1949, 1961 en werd in 1985 uiteindelijk geheel afgebroken en vervangen door het huidige Hotel van Van der Valk.

Op het perceel ten zuiden van boerderij Welgelegen verscheen in 1932 een woning, gevolgd door een bijgebouwde noodwoning in 1950 (Zijdegeweg 57a). Beide gebouwen werden – tezamen met boerderij "De Landbouw" (Zijdegeweg 58) in 2003 bij de herinrichting van de Zijdegeweg gesloopt. Het perceel tussen café Bijhorst en Zijdegeweg 57a werd in de jaren '50 als moestuin gebruikt en was lange tijd in gebruik bij de Nederlandse Aardoliemaatschappij, de NAM.

Op het perceel aan de oostzijde nabij de buitenplaats Langenhorst was een Lanceerplaats voor V2's die door de Duitsers werden afgeschoten. Op de luchtfoto van de RAF uit maart 1945 is het perceel enigszins herkenbaar.

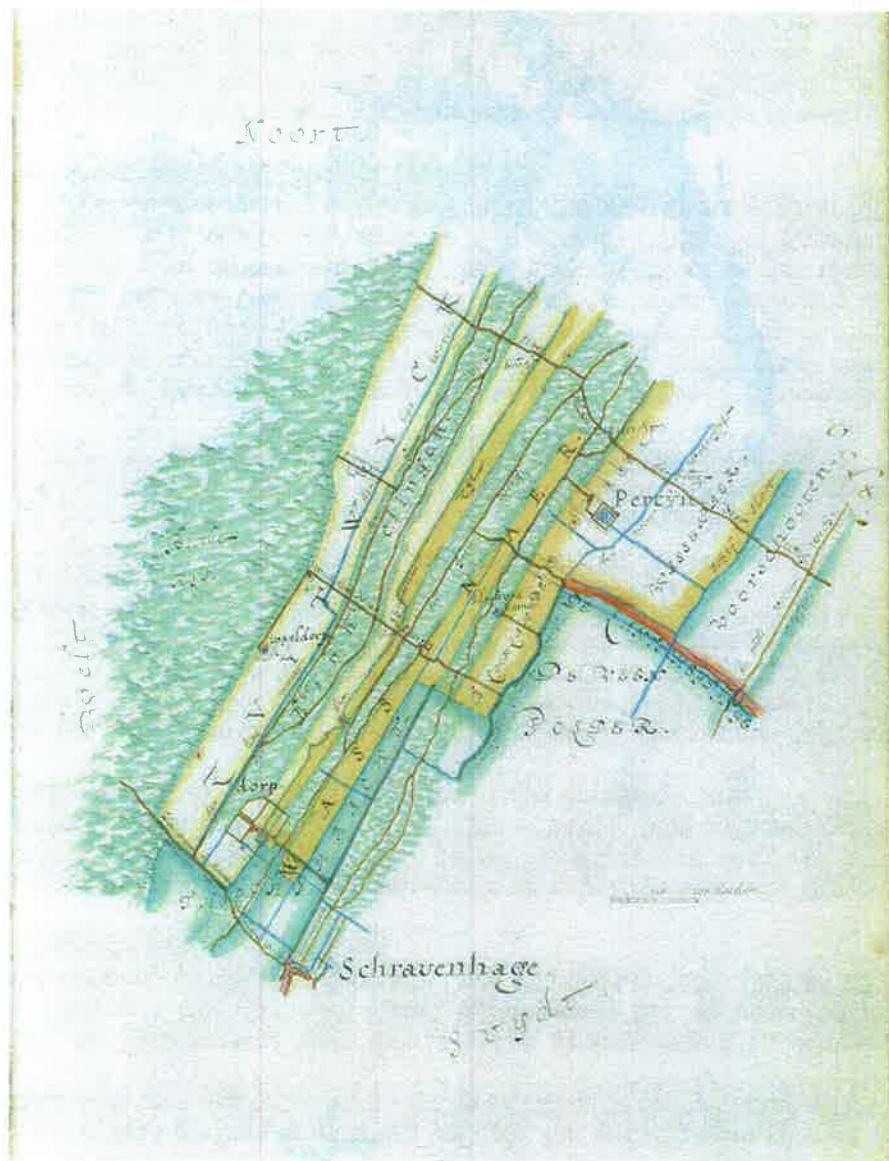
De boerderij Welgelegen, Zijdegeweg 56, bleef tot aan de Tweede Wereldoorlog grotendeels ongewijzigd en behield totdien zijn agrarische functie. Na de oorlog werd het gebruikt als asiel voor de Vereniging Nationale Dierenzorg, tegenwoordig Stichting Nationale Dierenzorg geheten. Ten behoeve van de huisvesting van de dieren werd de boerderij enkele malen gerenoveerd en werden diverse dierenverblijven bijgebouwd, zoals de Seniorenclub (1985), het Kattenhuis (1987) en de zijvleugel van de boerderij (1996). Ook werd op het terrein in 1979 een beheerderswoning gebouwd, zijdegeweg 55a.

In het begin van de 21ste eeuw vond ten slotte de herinrichting aan de westzijde van het gebied in verband met de aanleg van de Verlengde Landscheidingsweg plaats. Om een goede aansluiting tussen de Landscheidingsweg en de Rijksstraatweg te verkrijgen, werd de Zijdegeweg verbreed en met een lus ter hoogte

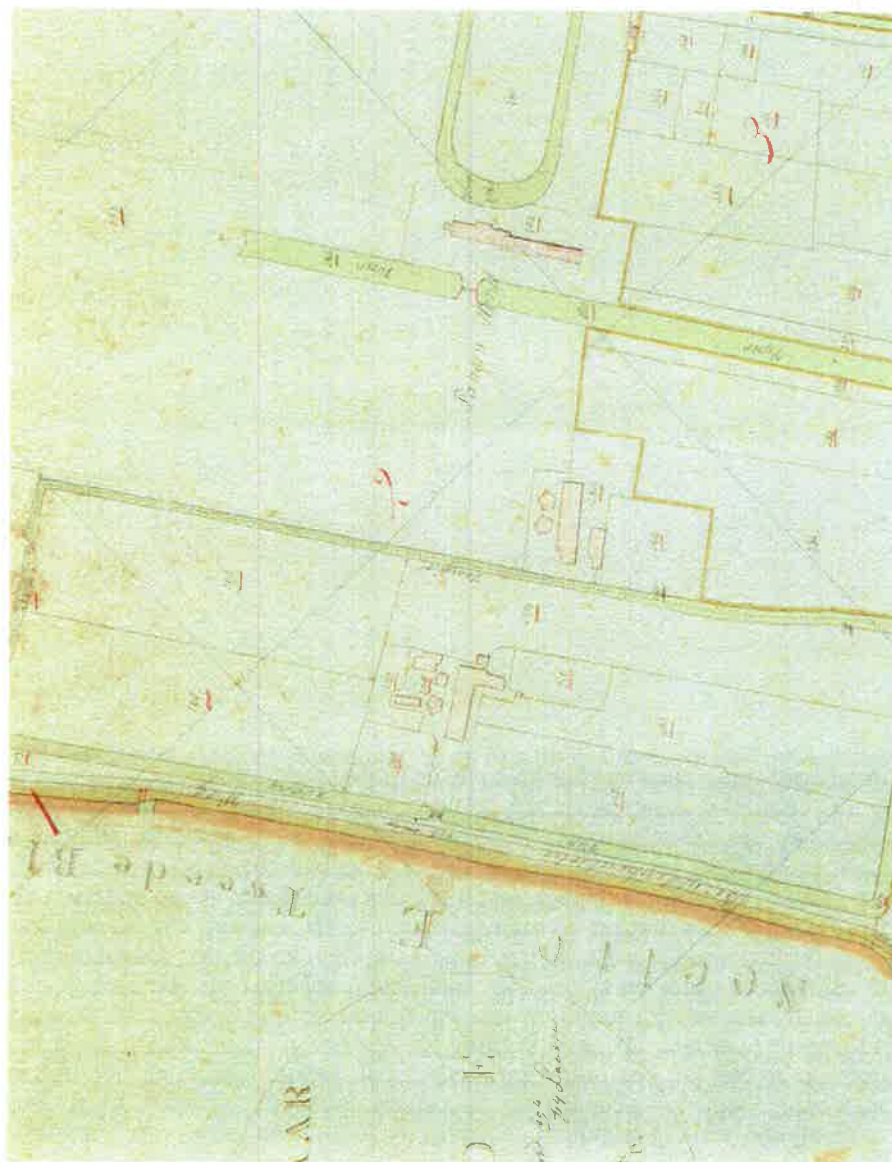
van café-boerderij "De Landbouw" op de Landscheidingsweg aangesloten. Hiertoe werden de aangrenzende kavels versmald en werd "De Landbouw" onteigend en gesloopt, om in 2006 60 meter oostelijker herbouwd te worden. Verder werd ook de boerderij "De Weteringhoeve" gesloopt (Zijdegeweg 57a).

Ten aanzien van de landschappelijke karakteristiek is de situatie sinds aanleg van de buitenplaatsen Langenhorst en Marlot in beginsel weinig veranderd aan de zuidzijde van de boerderij Welgelegen, alwaar de open strokenverkaveling van het veenweidegebied met zijn sloten nog goed herkenbaar is, en begrensd wordt door het park van Langenhorst aan de oostzijde en de begroeiing en bebouwing langs de landscheidingsweg aan de westzijde. Ook de diverse struiken en knotwilgen langs de sloten, hoewel 20ste eeuwse qua ouderdom, passen in het historische cultuurlandschap.

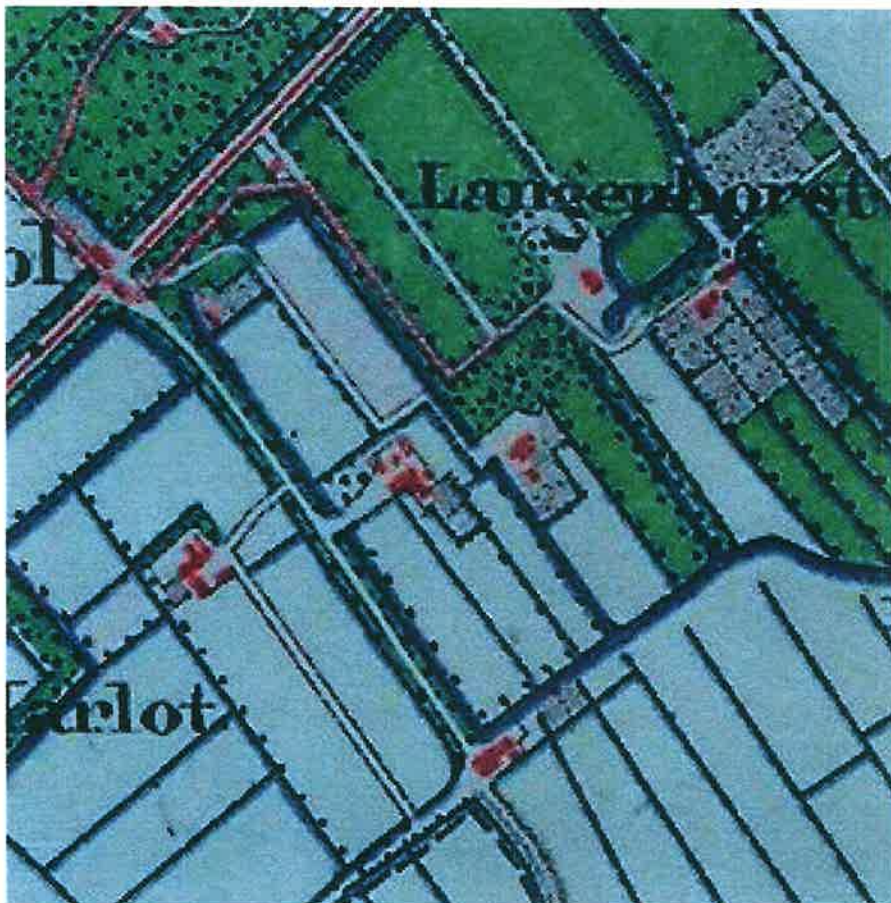
Aan de noordzijde van de boerderij veranderde het gebied in de 20ste eeuw beduidend ingrijpender. Hier vond een verdichting van de bebouwing langs de Rijksstraatweg plaats, waardoor het zicht vanaf de Rijksstraatweg op het open veenweidegebied belemmerd werd. Tussen deze bebouwing en de boerderij Welgelegen werd het meest westelijke kavel verder verdicht door de aanbouw van de dierenverblijven, alsmede de nieuwbouwen van de seniorenclub en het kattenhuis, met de bijbehorende buitenhokken, groenstructuren en omheiningen. Ten aanzien van de beplantingen kan gesteld worden dat vrijwel alle beplantingen recent zijn. Met name het deel ten noorden van de boerderij en ten westen langs de Landscheidingsweg. Tot één van de weinige authentieke beplantingsstructuren behoort de boomgaard ten westen van de boerderij Welgelegen, die reeds op de Kadastrale Minuut van 1832 is vermeld (afbeelding 82). Ook de boom in de hoek tussen de boerderij en de zijvleugel behoort tot de oudere beplantingen.

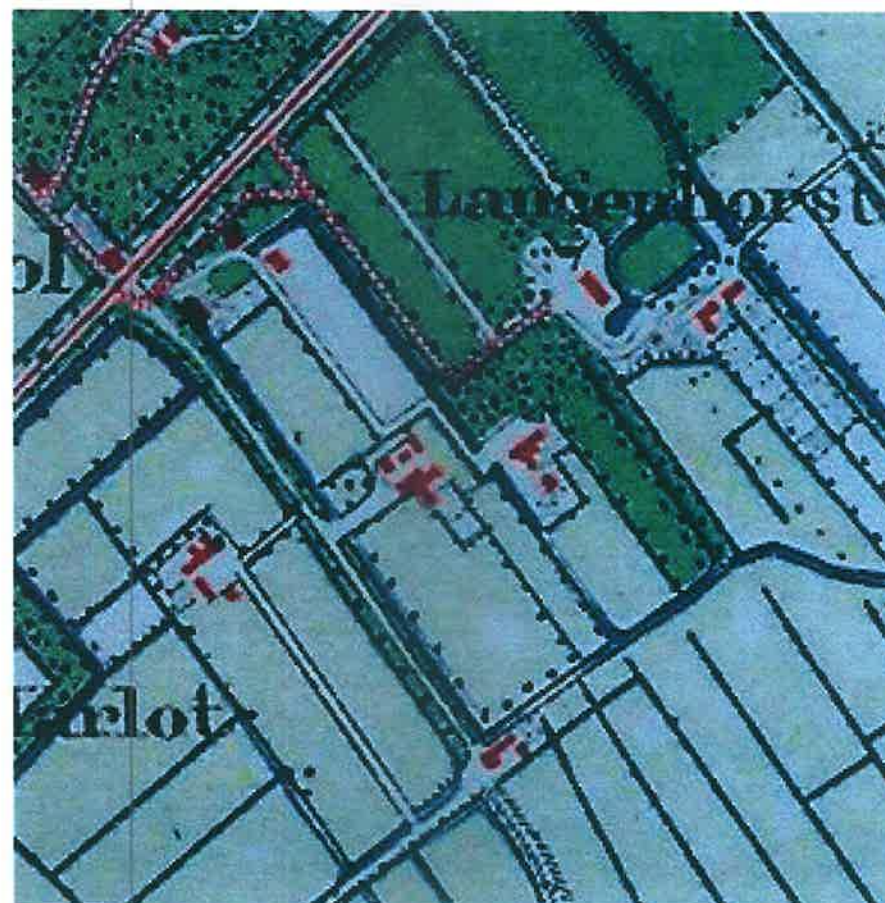
afbeelding 81. Kaart door Floris Balthasar en Balthasar Floriszn van Berckenrode, 1615. Collectie Hoogheemraadschap van Rijnland te Leiden. Deze kaart is één van de oudste relatief gedetailleerde kaarten van het gebied en toont reeds de Landscheidingsweg. Op de kaart is goed de overgang tussen het beboste duingebied aan de noordzijde van de latere Rijksstraatweg, en het veengebied aan de zuidzijde herkenbaar. Markant is de reeks boerderijen en buitenplaatsen, die op ca. 300 ten zuiden van de latere Rijksstraatweg in het veengebied zijn gelegen. Dit zijn onder andere de buitenplaatsen Percijn aan de oostzijde en de voorganger van het buiten Marlot, de 'Blauwe Kamer', aan de westzijde. Er tussen zijn de boerderijen van Marlot en Welgelegen reeds afgebeeld, alsmede de boerderij Langenhorst, de voorganger van de huidige gelijknamige buitenplaats. De boerderij 'De Os' is niet nader weergegeven. Zij zijn allemaal strategisch gesitueerd op de overgang van zand- naar veengrond.

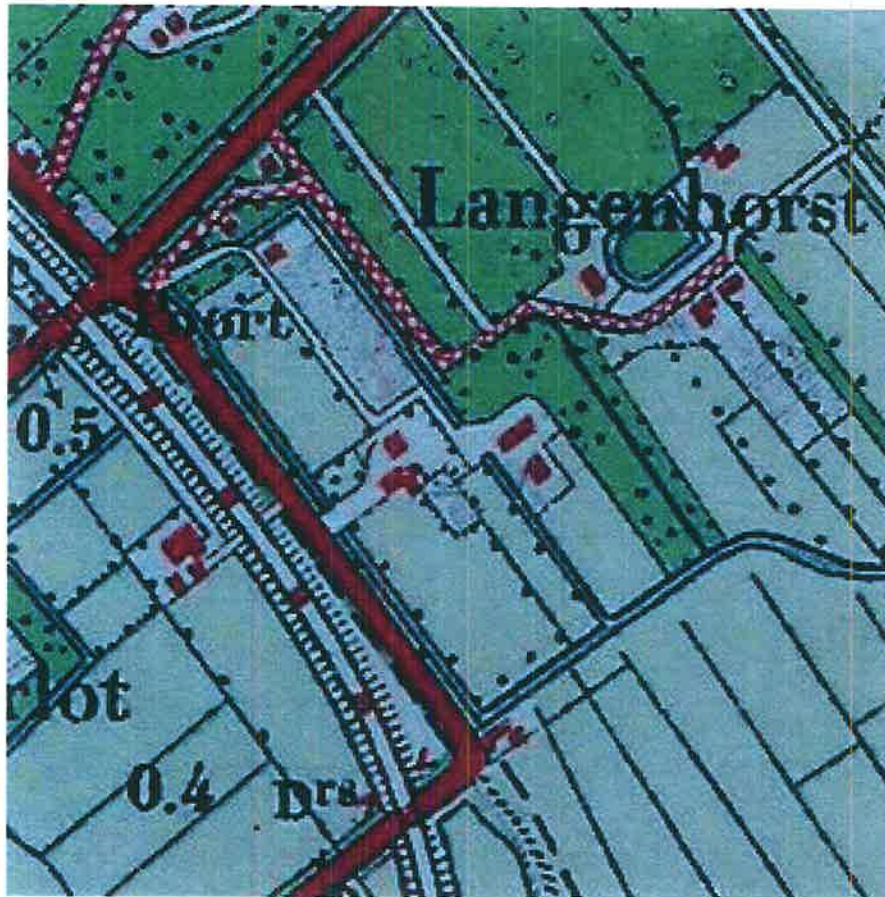
afbeelding 82. Fragment van de Kadastrale Minuut met omschrijvingen uit de legger, gemeente Wassenaar Sectie D 2e blad, uit 1832. Dit is de vroegste gedetailleerde kaart van het gebied met daarop zowel de bebouwing als het grondgebruik weergegeven. Aan de bovenzijde is langs de Rijksstraatweg een soort aarden wal zichtbaar, waarmee een natuurlijke afscheiding naar het achterliggende landgoed Langenhorst werd gevormd. Dit perceel werd, evenals dat langs de Zijdeweg, perceel 303, omschreven als 'bos- en hakhout'. Direct daaronder is de dienstweg naar de buitenplaats Langenhorst aangegeven, die via de dienstwoning, Rijksstraatweg 823, loopt. De woning, perceel 292, was op dat moment in eigendom van Martinus Anne Wijnaendts, de eigenaar van de buitenplaats Langenhorst (perceel 281-292). Ten zuiden daarvan liggen de percelen 294 en 295, die in eigendom zijn van de Weduwe Gerardus Kok en als weiland, respectievelijk bouwland worden gebruikt. Daaronder is de boerderij Welgelegen gelegen, met reeds de huidige L-vormige aanleg en een erf met bijgebouwen, hooiberg, karnmolen en schuur. Ten zuiden van het zomerhuis is de (moes)tuin gelegen, perceel 300, waarop nog juist een apart bakhuis te herkennen is. Aan de westzijde nabij de Zijdeweg is het omgrachte perceel 296 afgebeeld, dat ook destijds reeds als boomgaard gebruikt werd. De percelen aan de zuidzijde van de boerderij Welgelegen, de percelen 299, 301 en 302, waren eveneens eigendom van de Weduwe Gerardus Kok en waren in gebruik als weiland. De veenvaart aan de zuidzijde, perceel 220, behoorde aan het Ambacht van de Gemeente Wassenaar, terwijl de veenvaart aan de oostzijde, perceel 290, hoorde bij het landgoed Langenhorst. Dit gold eveneens voor boerderij De Os, perceel 288, die in eigendom was van Martinus Anne Wijnaendts.

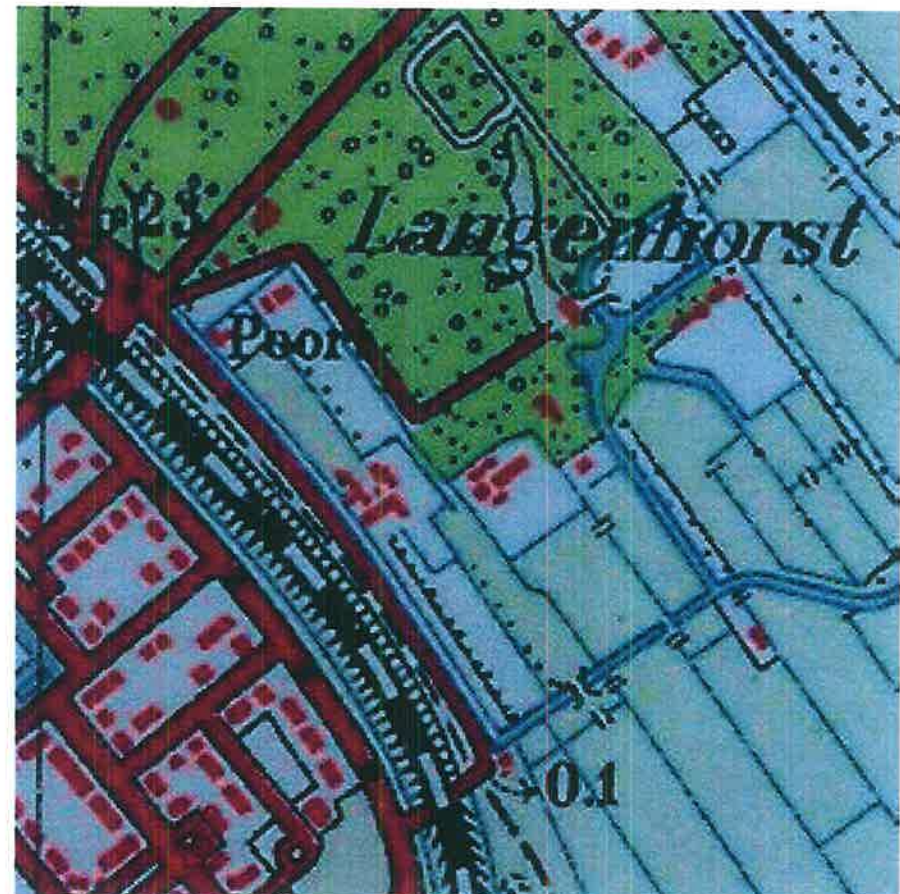
afbeelding 83. Bonneblad, 1876, Topografische Kaart. Op de kaart zijn de percelen van boerderij Welgelegen en boerderij De Os gemakkelijk herkenbaar, met elk aan de zuidzijde hun eigen stukje bouwgrond van de moestuin. Markant is de groenstrook langs de Rijksweg, waarlangs de toegangspaden voor 'De Os' en voor de buitenplaats 'Langenhorst' elk apart evenwijdig lopen.

afbeelding 84. Bonneblad, 1896, Topografische Kaart. De situatie is ten opzichte van die uit 1876 nauwelijks veranderd. Ook de boomgaard van boerderij Welgelegen is nog als apart omgracht kavel aan de westzijde van boerderij Welgelegen afgebeeld.

afbeelding 85. Bonneblad, 1911, Topografische Kaart. Het meest markante verschil met de voorgaande kaarten betreft de aanleg van het Hofpleinlijntje. Dit lijntje, geëxploiteerd door de ZHESM, werd opgeheven in 1953. Een ander verschil betreft de aanwezigheid van Villa Klein Huize, waarachter het weiland als bouwland in gebruik is.

afbeelding 86. Bonneblad, 1934, Topografische Kaart. Ook blijft de situatie ten opzichte van 1911 nauwelijks onveranderd. Het meest opvallend is de aanleg van de villawijk Marlot aan de westzijde. Qua landgebruik blijkt het kavel langs de Zijdeweg ten zuiden van de boerderij Welgelegen als bouwland in gebruik te zijn. Verder is het frappant dat de boomgaard langs de Zijdeweg ontbreekt, terwijl deze er nog steeds is. De tekenwijze van de diverse wegen en de spoorlijn van de ZHESM maakt dat er geen ruimte was om deze af te beelden op de kaart.

afbeelding 87. Luchtfoto van de RAF uit maart 1945. Op de foto is nog steeds de oude verkavelingsstructuur met de weilanden en veensloten goed herkenbaar. Het gebruik van de landerijen en de bebouwing wijken weinig af van de Kadastrale minuut uit 1832 en de Bonnebladen van de Topografische Kaart. Geheel bovenaan zijn het café Bijhorst, de dienstwoningen Zijdegeweg 51-52 en Rijksweg 827, alsmede Villa Klein Huize te herkennen. De dienstwoning Rijksweg 823 lijkt onherkenbaar, en was mogelijk gecamoufleerd, aangezien het terrein achter villa Klein Huize als lanceerterrein voor de V2's bij de Duitsers in gebruik was. Het afwijkende grondgebruik van dit perceel, een kleine keet, alsmede een tweetal poelen als gevolg van mogelijke inslagen zouden kunnen duiden op dit gebruik.

In het midden is boerderij Welgelegen herkenbaar, met de omgrachte boomgaard, het erf met beide hooibergen, alsmede de omgrachte (moes)tuin aan de zuidzijde. Geheel aan de zuidzijde is het perceel met de woning uit de jaren '30 van de heer Van den Berg, Zijdegeweg 57a, zichtbaar, met erboven diverse moestuinkavels. Helemaal onderaan bevindt zich de café-boerderij "De Landbouw".

Uit de slagschaduwen van de bomen en struiken kan tevens de toenmalige beplanting worden afgeleid. De oude houtwal langs de Rijksweg en het park van Langenhorst zijn goed te zien. Verder zijn de bomen langs de Zijdegeweg zichtbaar, evenals de struiken en knotwilgen langs de sloot aan de zuidzijde van Welgelegen, alsmede de boomgaard aan de westzijde en de vier hoge bomen naast de boerderij.

afbeelding 89. De Rijksstraatweg met zicht op het noordelijk deel van de Zijdedeweg, foto Jan Stegeman, 1973. Behalve de karakteristieke ANWB-richting-aanwijzer, is ook de grenspaal van Rijnland op één van de vluchtheuvels zichtbaar. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 01522.

afbeelding 88. Het tracé van het in 1953 opgeheven Hofpleinlijntje (Rotterdam-Scheveningen), gezien naar het noorden in 1953. Het tracé volgde voor een deel de oude Landscheidingsweg en liep op een verhoogd talud langs de Zijdedeweg. Geheel rechts is het tracé van de tram bij de bocht van de Zijdedeweg naar de Wittenburgerweg zichtbaar. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 04581.

afbeelding 91. Het Hofpleinlijntje (Rotterdam-Scheveningen), gezien naar het noorden in 1953 met treinstel ter hoogte van de spoorwegovergang met de Zijdeweg. Rechts achter het spoorsein is de boerderij "De Landbouw" nog herkenbaar. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 06692.

afbeelding 90. De aanleg van de N14 ter plaatse van de Landscheidingsweg met rechts boerderij en café "De Landbouw" in 2002. Foto Jan Stegeman 2002. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 05280.

afbeelding 92. Boerderij en Café "De Landbouw", gezien vanuit het zuidwesten, ca. 1942. De boerderij werd in 2003 gesloopt. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02117.

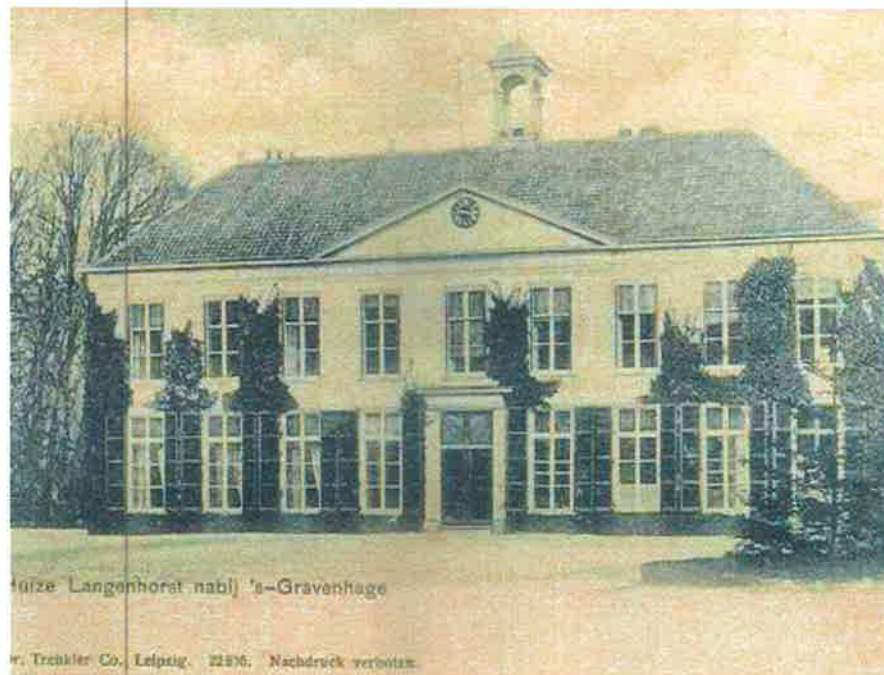
"De Landbouw". Dit betreft een nieuwbouw uit 2006 als opvolger van de oorspronkelijke boerderij annex uitspanning, die 60 meter westelijker lag, en in 2003 na onteigening gesloopt werd ten behoeve van de aanleg van de Verlengde Landscheidingsweg. De boerderij werd in 1868 gesticht door Theodorus van der Velde en werd vanaf 1909 door zijn zoon Nicolaas als café en boerderij geëxploiteerd. Vanaf 1960 werd onder leiding van kleinzoon Dick van der Velde het pand nog uitsluitend als café gebruikt. De laatste functie was een jazz-café, dat in 2000 gesloten werd waarna de sloop in 2003 zou volgen.

afbeelding 93. Boerderij en Café "De Landbouw", gezien vanuit het noorden met de nog landelijke ligging aan de Zijdegeweg, in 1999. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 05272.

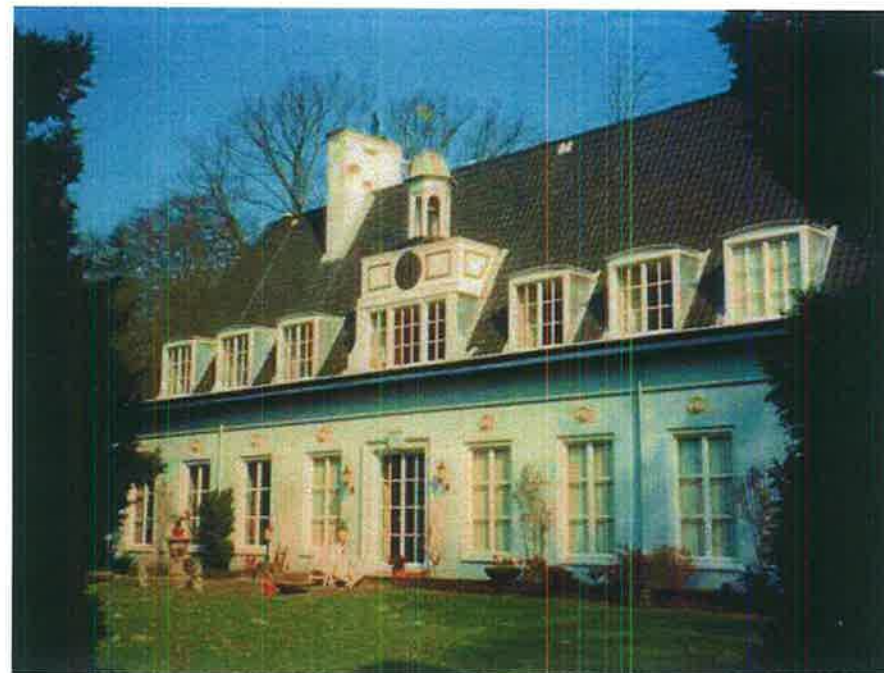
afbeelding 94. Huize Langenhorst, Rijksstraatweg 819, gezien vanuit het zuidoosten. Litho naar een tekening van P.J. Lutgers 1856. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02442.

afbeelding 95. Huize Langenhorst, Rijksstraatweg 819, gezien vanuit het oosten. Prentbriefkaart Trenkler Co. Leipzig ca 1900. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02443.

afbeelding 96. Toegangshek van Huize Langenhorst, Rijksstraatweg 819, gezien vanuit het noordwesten. Fototechnische Dienst Politie Wassenaar 1966. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 02220.

afbeelding 97. Huize Langenhorst, Rijksstraatweg 819, gezien vanuit het zuidwesten, 1996. Collectie Gemeentearchief Wassenaar, inv.nr. 06638.

WAARDERING

Een Cultuurhistorische Verkenning is een middel om te komen tot een gefundeerde waardering van het pand. Deze waardering wordt meestal uitgedrukt aan de hand van de volgende indeling in categorieën:

Categorie 1: hoge monumentwaarde, behoud noodzakelijk

Categorie 2: positieve monumentwaarde, behoud wenselijk

Categorie 3: indifferente monumentwaarde, aangepaste vervanging mogelijk

Parcellering : categorie 1

De parcellering in de strokenverkaveling en de opdeling in sloten en veenwateringen dateert uit de ontginningstijd van het gebied (13de-14de eeuw). De kavelstructuur en de sloten en wateringen bezitten derhalve een hoge landschappelijke waarde (categorie 1).

Infrastructuur : categorie 1 en 3

De infrastructuur bestaat van oudsher uit de Rijksstraatweg, de Landscheidingsweg en de Zijdeweg. De Rijksstraatweg dateert in zijn huidige aanleg uit de napoleontische tijd, maar gaat vermoedelijk terug op een oudere weg uit de Romeinse Tijd. De ligging van deze weg bezit een hoge historische waarde (categorie 1), doch de materialisatie van de weg is recent (categorie 3).

De Landscheidingsweg dateert van het begin van de 16de eeuw en bezit een hoge historische waarde (categorie 1). De weg zelf werd diverse malen gemoderniseerd en stamt nu uit 2003, zodat de materialisatie indifferent is (categorie 3).

De Zijdeweg is eveneens van oorsprong een oude weg. Het tracé werd echter sterk gewijzigd in 2003, zodat de weg thans een indifferente monumentwaarde bezit (categorie 3).

De ontsluitingswegen van de boerderijen bezitten qua tracé een hoge landschappelijke waarde. Het betreft hier de toegangsweg tot de achterzijde van het stalgedeelte van de boerderij Welgelegen (categorie 1). De weg naar boerderij "De Os" is enkele malen verlegd. Aanvankelijk lag deze direct langs de oostelijke grens van het onderzoeksgebied langs de rand van de buitenplaats Langenhorst, maar werd in de 19de eeuw verlegd middels 2 haakse bochten naar het pad dat thans tussen de seniorenclub en het kattenhuis uitkomt en bij de Rijksstraatweg tussen Hotel Van der Valk en Zijdeweg 51-52 (categorie 2). Thans is deze route doorgetrokken vanaf Langenhorst via de noordzijde van

Welgelegen en de boomgaard naar de Zijdeweg (categorie 3).

Gebouwen : categorie 1, 2 & 3

De boerderij Welgelegen, Zijdeweg 56, is als 17de- en 18de-eeuwse bouwmasa het oudste gebouw in het gebied en vertegenwoordigt een hoge monumentwaarde (categorie 1). Ook de ligging in de strokenverkaveling en juist op de doorgaande strandwal zijn van hoge waarde.

Het huisje Zijdeweg 51-52 dateert uit het laatste kwart van de 19de eeuw en is enkele malen verbouwd. Het pand vertegenwoordigt een hoge tot positieve monumentwaarde vanwege zijn ouderdom (categorie 1 á 2).

Het huis Rijksstraatweg 825, Villa 'Klein Huize', dateert uit 1906 en was aanvankelijk een fraaie villa met kenmerken van de Châletstijl. De villa is diverse malen ingrijpend verbouwd en vertegenwoordigt een positieve monumentwaarde (categorie 2).

De overige gebouwen en opstallen zijn zeer recent en vertegenwoordigen een indifferente monumentwaarde (categorie 3). Het betreft Rijksstraatweg 823 (1985), Rijksstraatweg 827 (1980), Zijdeweg 54 (1985), Zijdeweg 55a (1979), alsmede de bijgebouwen en aanbouwen van boerderij Welgelegen, zoals de aanbouw (1996), Seniorenclub (1985), het kattenhuis (1987) en de diverse schuurtjes.

De hooiberg bij de boerderij Welgelegen betreft een herbouw uit 1953 en vertegenwoordigt als zodanig een positieve monumentwaarde (categorie 2).

Landschappelijke elementen

Rondom de boerderij Welgelegen bevinden zich nog enkele waardevolle landschappelijke elementen. Ten westen van de boerderij bevindt de boomgaard. Deze dateert van vóór 1832 en behoort mogelijk tot de oorspronkelijke aanleg van de boerderij en vertegenwoordigt een hoge landschappelijke waarde (categorie 1). Ook de forse boom in de hoek tussen de boerderij en het zomerhuis bezit vanwege de hogere ouderdom een hoge landschappelijke waarde (categorie 1). In de directe omgeving van de boerderij bevinden zich nog enkele knotwilgen en enkele houten hekken. Deze elementen zijn niet uniek, maar wel beeldondersteunend voor het middeleeuwse weidelandschap. Deze elementen bezitten een positieve landschappelijke waarde (categorie 2). Ook het kavel ten zuiden van het zomerhuis van de boerderij, de voormalige moestuin, bezit – tezamen met de oudere begroeiing – een positieve monumentwaarde

(categorie 2).

De begroeiing langs de sloten aan de zuidzijde van de boerderij Welgelegen is maar ten dele van cultuurhistorisch belang. Zo is de begroeiing ten zuiden van de boerderij "De Os" langs de oostelijke kavelgrens en dito sloot van na de Tweede Wereldoorlog. Hoewel de beplanting schilderachtig oogt, is deze van relatief recente datum en tast deze in feite de openheid van het veenweidegebied aan (categorie 3). De begroeiing langs de middensloot tussen beide kavels ten zuiden van de boerderij dateert qua aanleg wel van vóór 1945, doch heeft niet die ouderdom qua beplanting (categorie 2).

De overige terreininrichtingen, zoals die van het parkeerterrein van Van der Valk, het voormalige NAM terrein langs de Zijdeweg, alsmede de tuinen van de drie huizen aan de Rijksstraatweg, bezitten geen landschappelijke waarden en geen waardevolle beplantingen en zijn indifferent (categorie 3).

GERAADPLEEGDE ARCHIEVEN EN LITERATUUR**Archieven**

GA Wassenaar, archief BWT, bouwdoSSIers Rijsstraatweg 823, 825, 827, Zijdeweg 51-52, 53-55, 55a, 56, 57a, 58.

Kadaster Zuid-Holland, kastrale hulpkaarten.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed te Amersfoort, foto- en tekeningenarchief.

Literatuur

E.M.C.M. Janson, Wassenaar, *historische verkenningen*, Bussum 1967, 35-36.

Robert van Lit, *Wassenaarse Oudheden*, Wassenaar 1987, 105-107.

Robert van Lit en Carla Scheffer, *Boerenerfgoed, Het boerderijenboek van Voorschoten en Wassenaar*, Hollandsche Rading 2006, 344-348.

BIJLAGE SITUATIE TEKENING MET CULTUURHISTORISCHE WAARDEN

Luchtfoto met daarop aangegeven de cultuurhistorische waarden van de gebouwen.

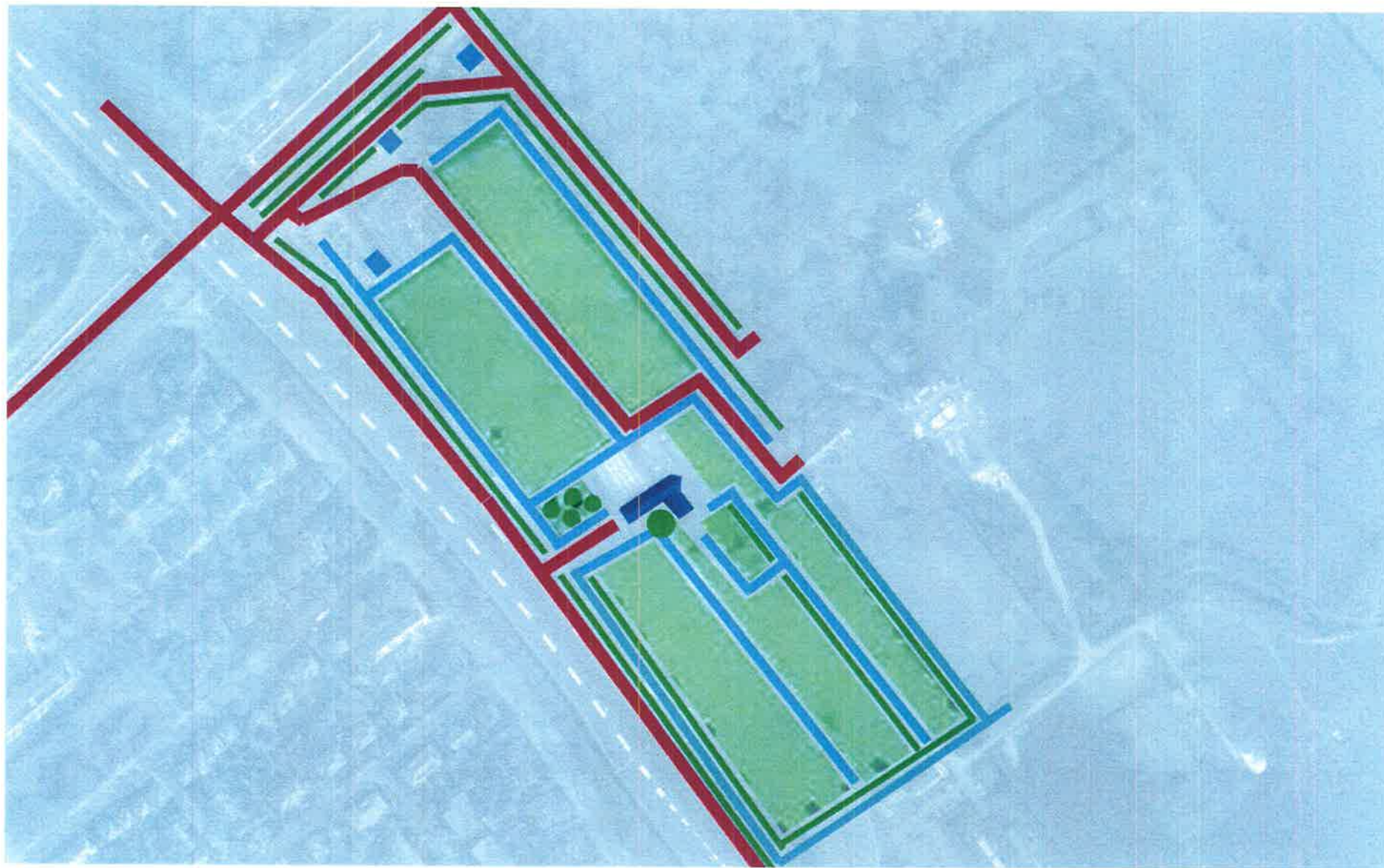
■ Categorie 1: hoge cultuurhistorische waarde, behoud noodzakelijk

■ Categorie 2: positieve cultuurhistorische waarde, behoud wenselijk

■ Categorie 3: indifferente cultuurhistorische waarde, aangepaste vervanging mogelijk

Legenda bebouwing

1.	Zijdeweg 56	Boerderij Welgelegen	(categorie 1)
2.	Zijdeweg 51-52		(categorie 1)
3.	Zijdeweg 56	hooiberg	(categorie 2)
4.	Rijksstraatweg 825	huis	(categorie 2)
5.	Rijksstraatweg 825	berging	(categorie 3)
6.	Rijksstraatweg 823		(categorie 3)
7.	Rijksstraatweg 827		(categorie 3)
8.	Zijdeweg 54	VdValk	(categorie 3)
9.	Zijdeweg 55a	dienstwoning	(categorie 3)
10.	Zijdeweg 56	dierenzorg	(categorie 3)
11.	Zijdeweg 56	seniorenclub	(categorie 3)
12.	Zijdeweg 56	kattenpension	(categorie 3)

Luchtfoto met daarop aangegeven de cultuurhistorische waarden van de landschappelijke elementen op basis van Bonneblad 1876.

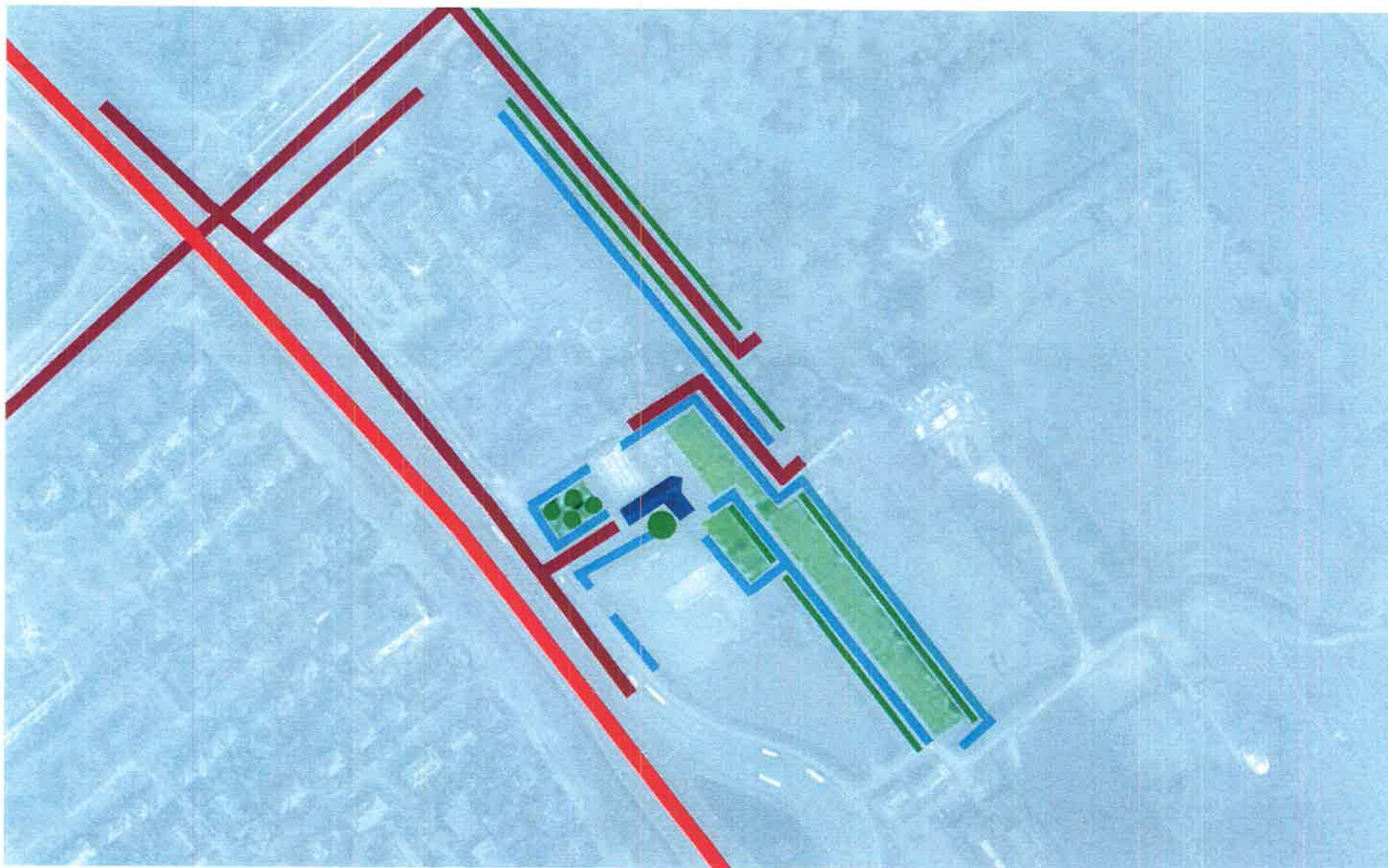
Categorie 1: hoge cultuurhistorische waarde, behoud noodzakelijk

Categorie 2: positieve cultuurhistorische waarde, behoud wenselijk

Categorie 3: indifferente cultuurhistorische waarde, aangepaste vervanging mogelijk

Legenda

- Historische sloten (categorie 1)
- Historische infrastructuur (categorie 2)
- Recente infrastructuur (categorie 3)
- Historische parcellering (categorie 1)
- Lijnbeplanting (categorie 2)
- Solitaire boom (categorie 1)
- Historische boomgaard (categorie 1)
- Verdwenen historische bebouwing

Luchtfoto met daarop aangegeven de cultuurhistorische waarden van de landschappelijke elementen op basis van de huidige situatie.

Categorie 1: hoge cultuurhistorische waarde, behoud noodzakelijk

Categorie 2: positieve cultuurhistorische waarde, behoud wenselijk

Categorie 3: indifferente cultuurhistorische waarde, aangepaste vervanging mogelijk

Legenda

- Historische sloten (categorie 1)
- Historische infrastructuur (categorie 2)
- Recente infrastructuur (categorie 3)
- Historische parcelering (categorie 1)
- Lijnbeplanting (categorie 2)
- Solitaire boom (categorie 1)
- Historische boomgaard (categorie 1)
- Verdwenen bebouwing

